

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:

**Завідувач кафедри,
д. держ. упр., професор**

_____ **І. П. Приходько**

« ____ » _____ **2021 р.**

ДИПЛОМНА РОБОТА

**Удосконалення обліку розрахунків за претензіями та аудит нетоварної
дебіторської заборгованості**

**Виконала: здобувачка другого
рівня вищої освіти заочної форми
навчання освітньо-професійної
програми «Облік і оподаткування»
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Прометна Г. І.**

Керівник: проф. Приходько І.П.

Дніпро – 2022

ДНПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та УФЕБ
Освітній ступінь магістр
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

«_____» _____ 202 р.

ЗАВДАННЯ на дипломну роботу

Прометній Галині Ігорівні

- 1. Тема дипломної роботи «Удосконалення обліку розрахунків за претензіями та аудит нетоварної дебіторської заборгованості підприємства»**
керівник роботи Приходько Ігор Павлович, д.держ. упр., професор
затверджені наказом ДДАЕУ від «29» листопада 2021 р. № 3641
- 2. Строк подання студентом роботи – 15 лютого 2022 року.**
- 3. Вихідні дані до роботи** Положення (стандарти) бухгалтерського обліку та методичні рекомендації, облікові й звітні дані сільськогосподарського підприємства ТОВ «Агрофірма«Авангард», дані аналітичного та синтетичного обліку, періодична література, праці провідних вчених економістів.
- 4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити).**
Методика бухгалтерського обліку розрахунків за претензіями. Фінансовий стан та організація бухгалтерського обліку підприємства; Облік розрахунків за претензіями; Аудит нетоварної дебіторської заборгованості
- 5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).**
Основні положення з обліку розрахунків з різними дебіторами, що обумовлюються в наказі про облікову політику; Структура і динаміка майна ТОВ «Агрофірма«Авангард» за 2018-2020 рр., тис. грн.; Структура і динаміка джерел формування капіталу ТОВ «Агрофірма «Авангард» за 2018-2020 рр.; Відносні показники оцінки фінансової стійкості ТОВ «Агрофірма «Авангард» за 2018-2020 рр.; Структура та динаміка дебіторської заборгованості ТОВ «Агрофірма «Авангард» за 2018-2020 рр.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 24 листопада 2020р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Методика бухгалтерського обліку розрахунків за претензіями	червень 2021 р.	
2	Фінансовий стан та організація бухгалтерського обліку підприємства	вересень 2021 р.	
3	Облік розрахунків за претензіями; Аудит нетоварної дебіторської заборгованості	листопад 2021 р.	
4	Висновки та пропозиції	листопад 2021 р.	
5	Список використаних джерел, вступ, оформлення роботи	листопад 2021 р.	
6	Оформлення роботи	лютий 2022 р.	

Студентка

_____ (підпис)

Прометна Г. І.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Приходько І. П.
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

	ст.
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. МЕТОДИКА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ПРЕТЕНЗІЯМИ	8
1.1. Теоретичні основи та методика бухгалтерського обліку розрахунків за претензіями	8
1.2. Нормативно-правове забезпечення організації бухгалтерського обліку розрахунків за претензіями	13
1.3. Актуальні питання організації бухгалтерського обліку розрахунків за претензіями	18
Висновки до розділу 1	22
РОЗДІЛ 2. ФІНАНСОВИЙ СТАН ТА ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВА	23
2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства	25
2.2. Характеристика фінансово-економічної діяльності підприємства	26
Висновки до розділу 2.	39
РОЗДІЛ 3. ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ ЗА ПРЕТЕНЗІЯМИ та АУДИТ НЕТОВАРНОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ	42
3.1. Документальне забезпечення бухгалтерського обліку розрахунків за претензіями	42
3.2. Синтетичний та аналітичний облік розрахунків за претензіями	53
3.3. Проект автоматизації обліку розрахунків за претензіями	58
3.4. Нормативно-інформаційне забезпечення розрахунків за претензіями	65
3.5. Методика та техніка проведення аудиту розрахунків за претензіями	69
3.6. Узагальнення результатів аудиторського дослідження	75
Висновки до розділу 3.	79
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	87
ДОДАТКИ	98

ВСТУП

Актуальність теми. Фінансово-господарська діяльність суб'єктів господарювання в умовах світової економічної кризи потребує сучасного підходу до питань оплати та розрахункових відносин між підприємствами. детальний іспит. Зрештою, ви повинні переконатися, що ви не втратите гроші, які належать вашій компанії. Для цього необхідний постійний моніторинг заборгованості, своєчасне виставлення рахунків за борг, запобігання безнадійній заборгованості в компанії.

Систематизація думок, висловлених у наукових працях та діловій практиці, свідчить, що ряд теоретичних положень щодо тлумачення розрахунків, заборгованості та збитків є спірними, організаційними, оціночними та обліковими методами. Необхідно додати багато важливих аспектів. Актуальність наведених вище моментів впливає на вибір теми дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є теоретичне і практичне обґрунтування та дослідження методологічних положень з організації бухгалтерського обліку розрахунків за претензіями, а також розробка практичних рекомендацій із удосконалення обліку розрахунків з претензіями та відшкодуванням завданих збитків.

Згідно із цільовою спрямованістю роботи для дослідження визначені такі завдання:

- дослідити поняття та економічну сутність дебіторської заборгованості та розрахунків для правильного відображення таких об'єктів в бухгалтерському обліку;
- визначити підходи до класифікації дебіторської заборгованості з акцентом на заборгованість за нетоварними операціями;
- дослідити та критично оцінити сучасний стан організації обліку розрахунків за претензіями в аграрних підприємствах та розробити пропозиції щодо його удосконалення;

- провести комплексний фінансово-економічний аналіз діяльності досліджуваного підприємства, акцентувавши на показниках стану заборгованості;

- систематизувати положення з розробки облікової політики щодо розрахунків за претензіями;

- узагальнити технологію документування облікових операцій з розрахунків за претензіями;

- систематизувати підходи до складання кореспонденції рахунків синтетичного обліку розрахунків за претензіями;

- розробити пропозиції щодо організації та проведення аудиту операцій щодо розрахунків з іншими дебіторами з належним оформленням робочими та підсумковими документами.

Об’єкт і предмет дослідження. Об’єктом дослідження є процес організації бухгалтерського обліку розрахунків за претензіями в сільськогосподарських підприємствах. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних питань, пов’язаних з обліком і аудитом нетоварної дебіторської заборгованості.

Дослідження проведене на матеріалах товариства з обмеженою відповідальністю «Агрофірма «Авангард» Петропавлівського району. Під час написання дипломної роботи були використані первинні та зведені документи, а також фінансова звітність досліджуваного підприємства за 2018-2020 рр.

Методи дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є діалектичний метод наукового пізнання соціально-економічних явищ і процесів, фундаментальні положення економічної теорії, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених щодо порядку визнання, оцінки та обліку нетоварної дебіторської заборгованості.

При дослідженні фінансового стану досліджуваного суб’єкта, а також стану обліку нетоварної дебіторської заборгованості, застосовувались методи:

- історичний метод – при дослідженні понятійного апарату, економіко-правової природи поняття нетоварної дебіторської заборгованості, розрахунків

за претензіями та відшкодуванням завданих збитків;

- абстрактно-логічний метод – при визначенні сутності та класифікаційних ознак нетоварної дебіторської заборгованості;

- метод порівняльного аналізу – при дослідженні економічних категорій щодо визнання, оцінки та обліку розрахунків за претензіями та відшкодуванням завданих збитків;

- статистичного спостереження та фінансово-економічного аналізу – для дослідження фінансового стану підприємства, виявлення головних тенденцій його розвитку, визначення факторів впливу на фінансово-господарську діяльність та виявлення напрямів її удосконалення;

- аналогії та експерименту – для уточнення основних положень облікової політики підприємства, визначення методико-технічних засад автоматизації обліку й підготовки їх до практичної реалізації у межах досліджуваного суб'єкта;

- документування, оцінки й калькулювання – при дослідженні обліку операцій щодо розрахунків за претензіями та відшкодуванням завданих збитків;

- методи поточного групування та узагальнення інформації в обліку – при висвітленні питань синтетичного, аналітичного обліку операцій з розрахунків за претензіями та відшкодуванням завданих збитків та відображення облікової інформації у фінансовій та іншій звітності;

- моделювання – при апробації методики аудиту розрахунків за претензіями та відшкодуванням завданих збитків.

При дослідженні передумов формування й удосконалення методологічної бази обліку розрахунків за претензіями та відшкодуванням завданих збитків підприємств використовувався метод причинно-наслідкового зв'язку та абстрагування.

Наукова новизна одержаних результатів. Основні результати, що характеризують новизну наукового дослідження є наступними:

- систематизовано нормативні регламенти досудового врегулювання спорів як складової претензійної роботи підприємства;

- розглянуто особливості бухгалтерського та податкового обліку операцій з розрахунків за претензіями в залежності від виду компенсації, що відшкодовується потерпілій стороні;

- деталізовано особливості обліку відшкодування за претензіями при участі третіх сторін у господарських відносинах;

- розкрито особливості претензійного обліку операцій з неякісної поставки основних засобів.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що надані рекомендації спрямовані на збагачення практики діяльності підприємства конкретними методиками обліку і контролю операцій щодо незавершених капітальних інвестицій.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження, що ілюструють його новизну, доповідалися й одержали позитивну оцінку на відкритих засіданнях студентської наукової конференції Полтавської державної аграрної академії (м. Полтава. ПДАА, 25-26 квітня 2018 р.) та 3-ої Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасний менеджмент: проблеми та перспективи розвитку» (м. Херсон, ДВНЗ «ХДАУ». 21 травня 2018 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано наукові тези «Особливості обліку відшкодування за претензіями при участі третіх сторін у господарських відносинах» та «Особливості претензійного обліку операцій з неякісної поставки основних засобів» у матеріалах конференцій.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДИКА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ПРЕТЕНЗІЯМИ

1.1. Теоретичні основи та методика бухгалтерського обліку розрахунків за претензіями

За ринкових умов значна кількість дебіторської заборгованості в компанії може знизити ліквідність активів, вплинути на фінансову платоспроможність і порушити надлишок грошових коштів від розподілу. Тому правильний облік дебіторської заборгованості сприяє ефективному управлінню розміром і термінами виникнення дебіторської заборгованості та посилює контроль за своєчасним виконанням розрахунків.

Об'єктивною умовою підприємницької діяльності підприємства, перетвореного з сільськогосподарської плантації, є встановлення ефективних економічних відносин з різними партнерами на основі своєчасного та безперервного примирення. Однак при цьому підприємство не завжди оплачує юридичній чи фізичній особі разом із вивезенням майна, робіт чи послуг з певними правами та обов'язками покупців та постачальників компанії. Іншими словами, це веде до боргів.

На кожному етапі економічного та політичного розвитку України та світу відбувалися серйозні зміни у трактуванні поняття «дебіторська заборгованість». Про швидкість дослідження дебіторської заборгованості свідчать численні наукові роботи вітчизняних та зарубіжних вчених. Дебіторська заборгованість – суми підприємств-банкрутів для виконання фінансових зобов'язань перед компанією після закінчення терміну платежу за договором.

Дебіторська заборгованість становить значну частку оборотних активів і впливає на фінансовий стан компанії. Важливість аналізу дебіторської заборгованості особливо велика в періоди інфляції, коли фіксація поточних активів стає невігідною.

Відомі вітчизняні та міжнародні вчені зробили значний внесок у облік дебіторської заборгованості, розгляд претензій, розробку теоретичних і практичних положень щодо відшкодування збитків, зокрема: Бутинець Ф. Ф., Виговська Н. Г., Голов С.Ф., Дем'яненко М. Я., Жук В.М., Кірейцев Г.Г., Малюга Н.М., Маренич Т. Г., Олійник С. О., Палій В. Ф., Плаксієнко В. Я., Соколов В.Я., Сук Л.К., Сук П. Л., Шевчук В.О., Швець В.Г., Хомин П. Я. та інші.

Дебіторська заборгованість включає всі вимоги компанії до юридичних та інших фізичних осіб за гроші, товари чи послуги. У деяких випадках можна виділити два основних види дебіторської заборгованості. Товари та нетовари (нетовари) (Додаток А.1).

Групування дебіторської заборгованості дещо узгоджується з класифікацією за економічним змістом і пов'язане з ймовірністю конвертації, враховуючи рівень ліквідності статей, які допомагають користувачам фінансової звітності визначити фінансовий стан компанії. Надайте повну інформацію. від боргу до грошей [10, с. 126].

Операції називають товарами, коли йдеться про оплату товару, роботи чи послуги, тобто коли вони відбуваються в результаті звичайної операційної діяльності. Оплата між покупцем і замовником є товаром.

Товарна та нетоварна дебіторська заборгованість за строками погашення може бути довгостроковою або короткостроковою (поточною) (рис. 1.1).

Основні підходи до оцінки дебіторської заборгованості за видами ілюструє додаток А.2. Загальний підхід до обліку дебіторської заборгованості та її відображення у фінансовій звітності визначені в основних нормативних документах: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», П(С)БО 14 «Оренда», П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств», П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів», у Плані рахунків, Інструкції про його застосування, в Наказі Мінфіну України від 19.12.2006 р. № 1213 та інших.

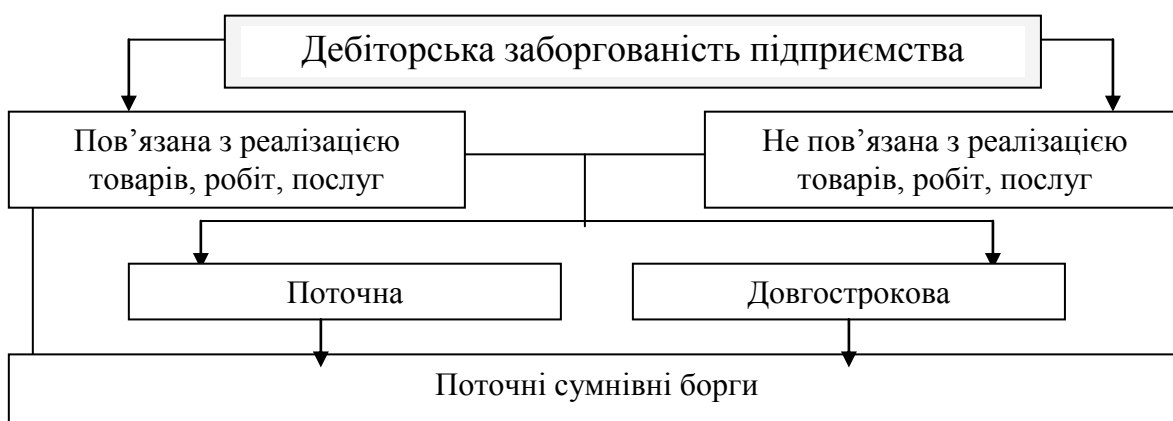

Рис. 1.1. Склад товарної та нетоварної дебіторської заборгованості

Відносини між підприємством і торговим партнером регулюються укладенням договору, а умови договору є обов'язковими для обох сторін при підписанні. Однак з різних причин наші торгові партнери можуть не виконувати умови контракту і можуть зазнати збитків. Для погашення рекламацийна робота повинна бути виконана компанією. Компанія продовжить використовувати досудове вирішення спорів.

Ви можете створювати рахунки-фактури для постачальників і підрядників.

- - Ціна та плата, що відрізняються від договору, виявляються шляхом перевірки рахунку, виявлення арифметичних помилок.
- - Виявити, чи порушує якість товару технічні та договірні вимоги.
- - Через відсутність вантажу;
- - Відсутність постачальників і проста недбалість.
- - Постачальники та покупці утримують амортизацію, штрафи, пені, штрафи та штрафи, які не амортизовані належним чином.

Цей засіб може виявитися досить результативним, якщо ним правильно скористатися, тож ігнорувати його не варто. Аргументи на користь використання претензій як засобу зміцнення дисципліни розрахунків з дебіторами можна представити схематично (додаток А.3).

Переваги і недоліки застосування претензій застосування претензій у

розрахунках з різними дебіторами ілюструє рис. 1.2.

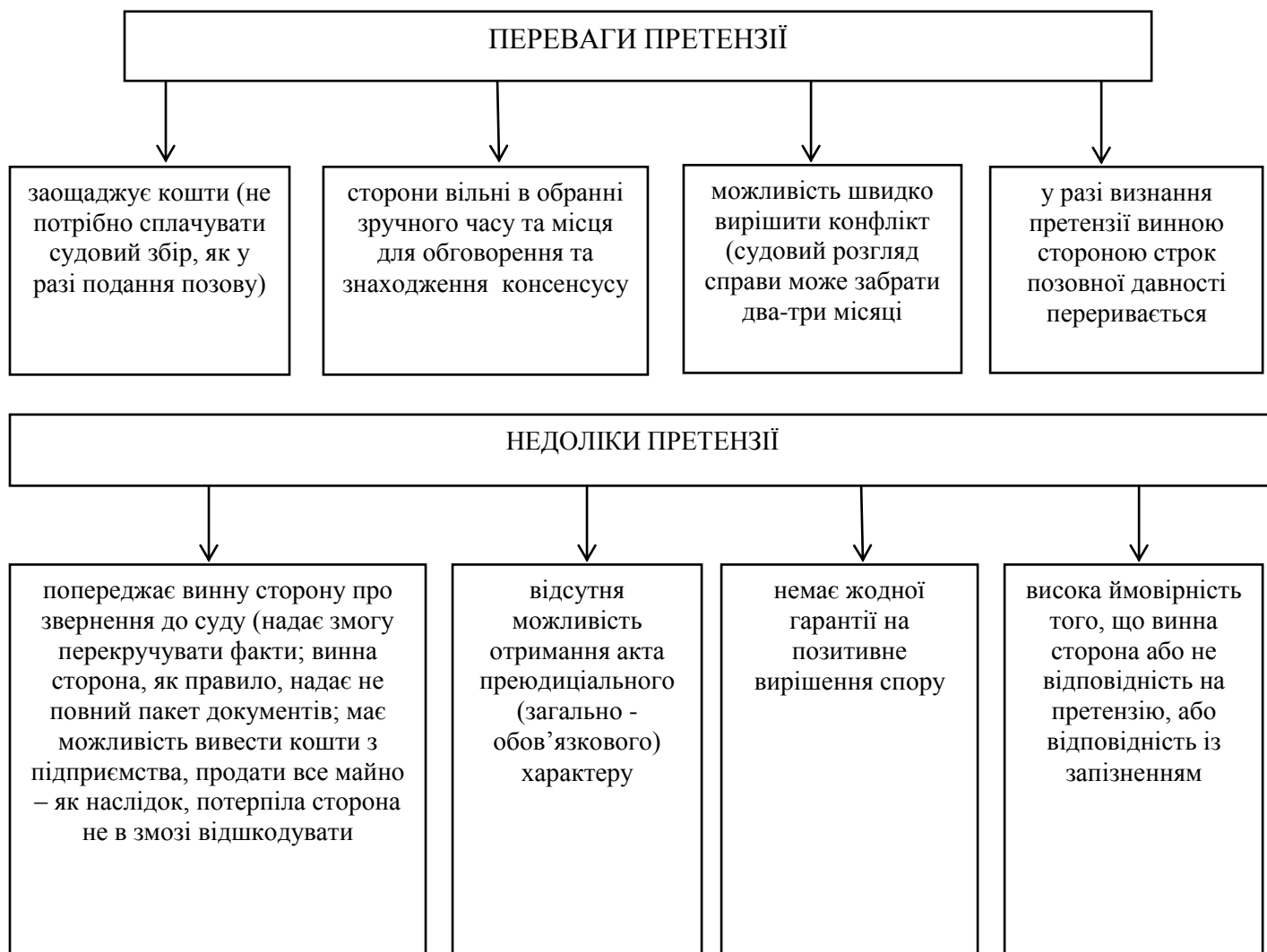

Рис. 1.2. Переваги і недоліки застосування претензії

Вчені стверджують, що торгова дебіторська заборгованість дорівнює праву на погашення боргів. Ці поняття близькі одне до одного, але дуже різні. Це тому, що якщо є процес перетворення придбаних ресурсів у продукт діяльності (і, отже, дохід) до його продажу, тобто якщо існує операція, пов'язана з технологічною організацією та діяльністю (власні ресурси), доки момент продажу. Процес не може бути визначений терміном «заборгованість». Його історична назва «оборотні кошти».

Уникнути прострочення платежів допомагає ефективне управління заборгованістю та незалежним чином організований облік.

Щодо питань стягнення дебіторської заборгованості застосовується процесуальний термін стягнення таких боргів – термін позовної давності.

На підставі Закону № 372, який вступив в дію з 27.07.1995 р., встановлений загальний термін для захисту прав (позовна давність), який триває три роки. Термін позовної давності починається з дня виникнення права на позов, а саме: з моменту відвантаження товару (виконання робіт, надання послуг) або з моменту здійснення розрахунків, передбачених умовами договору.

На підприємстві виникають певні взаємовідносини як з різними юридичними, так і з фізичними особами. При цьому розрахунки здійснюються або ж в безготівковій формі або ж за допомогою грошової готівки.

Касові операції щодо розрахунків з дебіторами здійснюються та відображаються в обліку на підставі Постанови Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні» від 15.12.2004 р. № 637, і НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджений наказом Міністерства фінансів України № 73 від 7.02.2013 р..

В Україні безготівкові розрахунки з дебіторами здійснюються згідно з Інструкцією «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» № 22 від 21.01 2004 р. зі змінами і доповненнями за такими формами: платіжними дорученнями; платіжними вимогами-дорученнями; чеками; акредитивами; векселями; пластиковими картками та ін.; електронними розрахунковими документами.

Механізм безготівкових розрахунків, їх форми, стандарти документів і документообіг визначаються Положеннями Національного Банку України.

При безготівковій формі розрахунків значно скорочуються суспільні витрати обігу, складаються сприятливі умови для державного регулювання грошового обігу, прискорюється обіг грошових коштів суб'єктів виробничої діяльності, забезпечується тісний зв'язок їх з банками та грошовим ринком в цілому [16, с. 125].

Багато в чому ефективність функціонування економіки в цілому і кожного суб'єкта підприємницької діяльності зокрема, залежить від організації безготівкових розрахунків у господарському обороті.

Основними проблемами, що перешкоджають розвитку масових безготівкових платежів, Національний банк України називає значні капіталовкладення, необхідні цій галузі банківського бізнесу, низьку купівельну спроможність населення та зацікавленість торговців у впровадженні нових методів розрахунків.

Щодо процесу стягнення боргів з різних дебіторів, то після досудового врегулювання, що полягає у претензійній роботі застосовують судове стягнення. Але це не єдиний законний спосіб, практики обліку рекомендують при безспірних вимогах і за наявності підтверджуючих паперів звертатися до нотаріуса [9, с. 7]. Нотаріус правомочний здійснити на документі виконавчий напис і папери будуть передані до виконавчої служби, що займеться примусовим стягненням боргів. Виконавчий напис – це напис, що виконується нотаріусом на документі і засвідчує відповідний правочин, тим самим підтверджуючи наявність заборгованості та її безспірність.

1.2. Нормативно-правове забезпечення організації бухгалтерського обліку розрахунків за претензіями

Нормативне регулювання обліку нетоварної дебіторської заборгованості забезпечується відповідними законодавчими актами та є неухильним до виконання підприємствами усіх форм власності й господарювання.

В господарському та цивільному законодавстві України встановлені наступні правові інститути:

1) претензія (стаття 5-8 Господарського процесуального Кодексу України (далі за текстом – ГПКУ), стаття 222 Господарського Кодексу України (далі за текстом – ГКУ));

2) вимога (стаття 530 Цивільного Кодексу України). Вказані правові інститути є способами досудового врегулювання спорів (можливих спорів) між сторонами. Проте, кожен із цих юридичних заходів має свої особливості.

По-перше, підстави права на звернення до суду: позови-порушення права власності та законних інтересів компаній та організацій. Для позову волею боржника, тобто бажанням задовольнити, є те, що час виконання боржником невизначений або визначений під час пред'явлення позову.

По-друге, порядок звернення до суду передбачено положеннями статей 5-6, 222 ГПУ щодо вимог частини 2 статті 530 ЦКУ. Думаю, деталі процедури реалізації цих правових заходів чітко визначені законом. Тому в цій статті він не аналізується. Однак слід зазначити, що процес виставлення рахунків дещо спрощений порівняно з процесом виставлення рахунків, але це спрощення пов'язане з тим, що позов є скоріше заходом регулювання, ніж заходом захисту (юрисдикцією), а не поданням претензії. виправданий.

По-третє, за стандартом обов'язкового застосування позов є добровільним і принаймні висновок обґрунтований з урахуванням положень нормативної частини рішення Конституційного Суду України:

1) Права осіб, які звертаються до суду для вирішення спорів (громадян України, іноземців, осіб без громадянства, юридичних осіб), не можуть бути обмежені іншими законами чи підзаконними актами.

2) Правове встановлення або договір досудового врегулювання спору на основі волі суб'єкта правовідносин не є обмеженням юрисдикції суду та права на правовий захист.

Позов (факт подання позову) вважається обов'язковим. Це пояснюється тим, що недотримання встановленого законом порядку звернення з позовом може бути підставою для відмови у задоволенні позову. Рішення: мова (якщо ще не визначено), якщо ще не визначено на момент виставлення рахунку.

По-четверте, розміри юрисдикції цих юрисдикцій істотно відрізняються з точки зору міркувань:

1.1) для претензії строк один місяць (частина 1 статті 7 ГПКУ);

- 1.2) два місяця (частина 2 статті 7 ГПКУ);
- 2.1) семиденний строк;
- 2.2) негайне виконання відповідно до договору або акту цивільного законодавства обидва визначені положеннями частини 2 статті 530 ЦКУ).

Термін є розумним і оперативним. Отже, цей строк не подовжується, навіть якщо боржник пред'явить вимогу про виконання зобов'язань (у тому числі з урахуванням умов поштового обігу) та надіслати запит (у тому числі з урахуванням умов поштового обігу). Всього два місяці господарського суду (ст. 69 ч. 1 ГПКУ) або загальної судової юрисдикції (ст. 157 ч. 1 ГПКУ).

По-п'яте, змінність рішення за результатами розгляду позовного документа, закон не передбачає змінності рішення за результатами розгляду позову, визначеного законом: «Боржник зобов'язаний виконати такий борг для претензії повне визнання (пункт б) частина 2 статті 8 ГПКУ), часткове визнання (пункт б) частина 2 статті 8 ГПКУ), повне відхилення (пункт в) частина 2 статті 8 ГПКУ), часткове відхилення (пункт в) частина 2 статті 8 ГПКУ)».

Отже, пред'явлення вимоги є обов'язковим за зобов'язанням, що боржник має невизначений строк для виконання зобов'язання або зазначений при пред'явленні позову. Позови є факультативними, а варіант позов за позовом є найтривалішим варіантом досудового вирішення спору за умови, що позов був пред'явлений раніше, але «остаточним» для зобов'язаної сторони до боржника. Це дає таку «можливість». Тобто враховує інтереси обох сторін у досудовому врегулюванні спору.

Основні реквізити претензії та інформація, що у ній наводиться, систематизована в табл. 1.1.

Поняття, визнання, оцінка і облік розрахунків з дебіторами регулюються відповідними нормативними та законодавчими актами.

Відповідно до П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», актив можна розглядати лише як актив, який може дозволити майбутнім економічним вигодам, пов'язаним із цим об'єктом, надходити до суб'єкта господарювання та

гарантувати, що сума піддається вимірюванню [74]. Тобто, якщо боржник відмовиться сплачувати та погасити борг за строком позовної давності, підприємство отримає фінансову (грошову) вигоду. Закінчення строку позовної давності має значний вплив не лише на можливість правового захисту порушених прав, а й на оподаткування, про яке йдеться нижче.

Таблиця 1.1

Інформація, необхідна для складання претензії

Найменування реквізиту	Інформація, що викладається в претензії, та її джерела
Повне найменування і поштові реквізити заявника претензії та особи, якій претензія пред'являється	Назва компанії та фактичне місцезнаходження засновані на свідоцтві про реєстрацію
Дата пред'явлення та номер претензії	Дата і номер подання повинні бути зафіксовані в журналі претензій або журналі джерел
Обставини, на підставі яких пред'явлено претензію	Перелік умов договору, де було зафіксовано порушення
Докази, що підтверджують обставини, на підставі яких пред'явлено претензію	Нормативні документи, що регулюють відносини підрядника під час виконання відповідних умов договору, в яких зафіксовано порушення.
Вимоги заявника з посиланням на нормативні документи	Порядок виконання претензій (виконання умов договору, штрафи за виправлення претензій)
Сума претензії та її розрахунок, якщо претензія підлягає грошовій оцінці	Розраховується на основі кількості контрактів з урахуванням зовнішніх факторів (індекс інфляції) та відповідно до узгоджених умов (штрафні санкції)
Платіжні реквізити заявника претензії	Реквізити визначаються заявником для зарахування коштів на погашення боргу
Перелік документів, що додаються до претензії	Платіжні документи (платіжні доручення, квитанції про виручку в касі тощо), документи на продукцію (рахунки-фактури, довідки про надходження тощо)

Тому методика оцінки дебіторської заборгованості повинна забезпечувати відповідність закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», який є одним із основних принципів фінансової звітності.

Згідно зі ст. 256 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) «позовна давність – це строк, у межах якого особа може звернутися до суду з вимогою про захист свого цивільного права або інтересу» [95].

Загальний строк позовної давності встановлений тривалістю у три роки, що зазначено в ст. 257 ЦКУ. Частиною другою ст. 258 встановлено скорочений

строк позовної давності в один рік. Чинне законодавство передбачає також подовжений строк позовної давності в п'ять і десять років, договірний строк позовної давності (сторони договору можуть встановлювати більш тривалий строк позовної давності в порівнянні зі строками, передбаченими законодавством), а також випадки, коли строк позовної давності не застосовується.

Цивільний кодекс України регулює порядок визначення строку позовної давності та цивільно-правові відносини, що виникають між продавцем і покупцем товару у кредит.

Норми податкового законодавства не поширюються на всі випадки прострочення заборгованості понад 90 днів. Податковий дохід збільшується, тільки якщо претензія визнана або залишена без відповіді, або є рішення суду про стягнення заборгованості з покупця, або у разі вчинення виконавчого напису нотаріусом. Суми штрафів, неустойок або пені, одержані за рішенням сторін договору або за рішеннями відповідних державних органів, суду, господарського або третейського суду, включають до складу податкового доходу.

У той же час згідно до складу податкового доходу не включаються суми штрафів або вартість майна, одержані підприємством за рішенням суду (господарського суду) або в результаті замовлення претензій у порядку, встановленому законодавством як компенсація прямих витрат або зазнаних збитків у випадку, якщо вони не були віднесені до складу податкових витрат або відшкодовані за рахунок коштів страхових резервів.

Згідно Податкового Кодексу України спеціальних норм щодо розрахунків за претензіями не передбачено. Однак підприємству слід пам'ятати про необхідність своєчасного коригування суми податкового кредиту з ПДВ відповідно до змін бази оподаткування [72].

Господарським кодексом України визначені правові засади діяльності суб'єктів підприємництва.

Порядок впорядкування розрахунків за договорами визначений Указом

Президента України «Про заходи щодо впорядкування розрахунків за договорами, які укладають суб'єкти підприємницької діяльності України».

Забезпечити своєчасні та якісні розрахунки на підставі договору з суб'єктом господарювання як стороною України Указом Президента України «Про заходи щодо впорядкування розрахунків за договорами, які укладають суб'єкти підприємницької діяльності України» від 04.10.1994 р. № 566/94 встановлено:

- Розрахунок за зовнішньоекономічними договорами (контрактами), які укладають українські суб'єкти, усі форми власності на товари (роботи, послуги) здійснюватиметься відповідно до Уніфікованих правил та звичаїв для документарних акредитивів між народної торгової палати, Уніфікованих правил з інкасо Міжнародної торгової палати.

- Зовнішньоекономічні договори (контракти) усіх форм власності (у тому числі товари (роботи, послуги)), укладені суб'єктами України, офіційно визнаються недійсними, якщо вони не відповідають вимогам цього рішення.

- Розрахунок в інших договорах, укладених українськими суб'єктами усіх форм власності, здійснюється відповідно до звичаїв та єдиної практики, якщо це дозволено цим договором.

Суб'єктом таких правовідносин є підприємництво, установи, організації, приватна підприємницька діяльність незалежно від форм власності чи контролю. Цим Законом запроваджуються та сплачуються штрафи, пені та фінансові санкції за податки, податкові відрахування та несвоєчасну сплату всіх рівнів бюджету та коштів з бюджету відповідно до чинного законодавства України. Відповідає за відправку сутності через систему.

1.3. Актуальні питання організації бухгалтерського обліку розрахунків за претензіями

Беручи до уваги вагомий науково-практичний доробок з питань обліку

розрахунків за претензіями, слід відмітити, що окремі питання з документування, оцінки, обліку та контролю досліджуваної теми не втрачають актуальності.

У фундаментальній та науковій літературі як правило, розглядається облік розрахунків за претензіями, що виникають між постачальником та покупцем. Однак, додаткового висвітлення потребують питання обліку розрахунків за претензіями, зокрема, що виникають за участі посередницьких організацій, що надають послуги організації перевезення вантажу та об'єктивно не можуть бути відповідальною стороною у випадку його нестачі, псування, пошкодження, простою транспорту чи інших обставин, не обумовлених договором.

Саме тому в межах даного дослідження значну увагу приділено особливостям обліку «транзитних» сум у розрахунках за претензіями [85, с. 250].

Процеси постачання, обміну та споживання є невід'ємною складовою розширеного відтворення. Господарська діяльність підприємств при здійсненні обмінних операцій часто відбувається за участі трьох і більше сторін: постачальника, покупця, перевізника, логістичного посередника.

Транспортно-експедиторські підприємства, що надають виключно логістичні послуги з організації перевезення вантажу (експедитори) в силу обставин, необумовлених договірними відносинами, нерідко стикаються з проблемою нестачі, бою, пошкодження вантажу, що сталися з вини покупця, постачальника чи перевізника. Однак, при цьому експедитор несе відповідальність перед замовником за дії перевізника та інших залучених осіб як за власні відповідно до ч. 3 ст.14 Закону України «Про транспортно-експедиторську діяльність» [28].

В такому випадку фірма-експедитор (за фактом – учасником відносин у якості транспортно-логістичного посередника) є «транзитним» підприємством у розрахунках за претензіями між замовниками та перевізниками, оскільки в першу чергу отримують претензію від постраждалої сторони, а потім

переадресують її винній стороні.

Це актуалізує потребу дослідження ймовірних наслідків таких порушень, їх економіко-правової природи для адекватного відображення в системі обліку та звітності усіх учасників господарських процесів.

Отже, якщо під час перевезення сталися випадки, що призвели до збитків, на суму яких потерпіла сторона виставляє претензію, логістична компанія опиняється у ситуації «транзитного» агента у розрахунках за претензіями. Характер обліку рахунків-фактур залежить від виду компенсації. Це можуть бути штрафи та суми, визначені договором або ст. Господарські кодекси України 224, 225, 314 – Відшкодування шкоди або нестачі вантажу [19].

Логістична компанія (далі – вантажний оператор) несе відповідальність за поведінку оператора та інших зацікавлених сторін і тому приймає претензії, які клієнти повинні задовольнити, щоб здійснити відповідні платежі клієнтам. Вид компенсації. А вид відшкодування (збиток чи штрафів) визначає облікові характеристики операції. Ми розглянемо це більш детально.

Отже, в день визнання вантажоперевізником претензії від замовника сума відшкодування збитків буде відображена у вартості періоду: за дебетом субрахунку 949 «Інші витрати операційної діяльності» з кредитом субрахунку 685 «Розрахунки з іншими кредиторами». Відповідна сплата фіксується за дебетом 685 «Розрахунки з іншими кредиторами» з кредитом 311 «Поточні рахунки в національній валюті».

У свою чергу перевізник, у разі визнання претензії, пред'явленої експедитором, зобов'язаний визнати дохід: за дебетом 374 «Розрахунки за претензіями» з кредитом 715 «Одержані штрафи, пені, неустойки». Така кореспонденція відповідає економічній сутності субрахунку 715 «Одержані штрафи, пені, неустойки» Згідно Інструкції 291, на якому узагальнюється інформація про штрафи, пені, неустойки та інші санкції за порушення господарських договорів, які визнані боржником або щодо яких одержані рішення суду, арбітражного суду про їх стягнення, а також про суми відшкодування зазначених збитків [35].

При надходженні відповідних коштів запис проводиться за дебетом субрахунку 311 «Поточні рахунки в національній валюті» з кредитом 374 «Розрахунки за претензіями».

Слід зауважити, що фіксація доходу за кредитом 715 «Одержані штрафи, пені, неустойки» і витрат за дебетом 949 «Інші витрати операційної діяльності» ідентифікує здійснену операцію як негосподарську діяльність, тому вона не підпадає під дію пп. 14.1.191 та 14.1.185 Податкового кодексу України і не є об'єктом обкладення ПДВ [72].

Таки чином, якщо експедитор отримує та перераховує кошти в порядку відшкодування збитків (заподіяної шкоди), одержана сума за претензією не утворює доходу й не викликає податкових зобов'язань з ПДВ. Відповідно перераховані суми не включають до податкових витрат і не можуть розглядатися у складі податкового кредиту з ПДВ.

На відміну від сум, що надходять у порядку відшкодування завданих збитків, суми штрафу, визнані експедитором не викликають податкових витрат, проте, він зобов'язаний визнати дохід, оскільки згідно абз. 2 п. 188.1 Податкового Кодексу України, такі суми відносять до бази оподаткування [72].

У бухгалтерському обліку такі операції оформлюються кореспонденцією рахунків: 1) дебет 948 «Визнані штрафи, пені, неустойки» з кредитом 685 «Розрахунки з іншими кредиторами» – на суму визнаних експедитором штрафів; 2) дебет 374 «Розрахунки за претензіями» з кредитом 715 «Одержані штрафи, пені, неустойки» – визнається дохід на суму визнаних винуватцем штрафів; 3) дебет 311 «Поточні рахунки в національній валюті» з кредитом 374 «Розрахунки за претензіями» з кредитом – на суму одержаного штрафу.

Одержані суми штрафів чи неустойки фірми-експедитори фіксують у рядку 03.8 «Суми штрафів, неустойки, пені» додатка 1Д Податкової декларації з податку на прибуток підприємства, незважаючи на їх «транзитний» характер, оскільки за договором транспортного експедирування такі суми визнаються власне їх доходом.

Таким чином, бухгалтерський та податковий облік операцій з розрахунків

за претензіями у експедитора залежить від виду «транзитного» відшкодування, що відображується в системі його обліку та звітності: якщо претензія задовольняється як відшкодування збитків, це не викликає податкових наслідків, якщо претензія задовольняється як штраф – експедитор зобов'язаний визнати такі суми у складі доходів діяльності.

Висновки до розділу 1

На кожному етапі економічного та політичного розвитку України та світу відбувалися серйозні зміни у трактуванні поняття «дебіторська заборгованість». Про швидкість дослідження дебіторської заборгованості свідчать численні наукові роботи вітчизняних та зарубіжних вчених. Дебіторська заборгованість – суми підприємств-банкрутів для виконання фінансових зобов'язань перед компанією після закінчення терміну платежу за договором.

Дебіторська заборгованість становить значну частку оборотних активів і впливає на фінансовий стан компанії. Важливість аналізу дебіторської заборгованості особливо велика в періоди інфляції, коли фіксація поточних активів стає не вигідною.

Групування дебіторської заборгованості дещо узгоджується з класифікацією за економічним змістом і пов'язане з ймовірністю конвертації, враховуючи рівень ліквідності статей, які допомагають користувачам фінансової звітності визначити фінансовий стан компанії. Надайте повну інформацію. від боргу до грошей.

Відповідно до П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», актив можна розглядати лише як актив, який може дозволити майбутнім економічним вигодам, пов'язаним із цим об'єктом, надходити до суб'єкта господарювання та гарантувати, що сума піддається вимірюванню [74]. Тобто, якщо боржник відмовиться сплачувати та погасити борг за строком позовної давності, підприємство отримає фінансову (грошову) вигоду. Закінчення строку позовної давності має значний вплив не лише на можливість правового захисту порушених прав, а й на оподаткування, про яке йдеться нижче.

РОЗДІЛ 2

ФІНАНСОВИЙ СТАН ТА ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «Агрофірма «Авангард» (далі – ТОВ «Агрофірма «Авангард» самостійно здійснює господарську діяльність, керуючись чинним законодавством України, а також власним Статутом (додаток Б) та Установчою Угодою.

Майно та кошти ТОВ «Агрофірма «Авангард» утворюються із внесків учасників, виробленої Товариством продукції та отриманих в результаті її реалізації прибутків, цінних паперів, а також майна, придбаного товариством на інших законних підставах.

Головною метою діяльності ТОВ «Агрофірма «Авангард» для кращого задоволення економічних та соціальних інтересів учасників та працівників товариства, а саме отримання прибутку шляхом виробництва, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції.

ТОВ Агрофірма «Авангард» здійснюватиме наступну діяльність у порядку, встановленому чинним законодавством, Статутом та Статутом.

1. Виробництво сільськогосподарської продукції.
2. Заготівля, переробка та реалізація сільськогосподарської продукції, включаючи розрахунки.
3. Здійснення сільськогосподарської діяльності, пов'язаної з вирощуванням.
4. Для ремонту та технічного обслуговування сільськогосподарської техніки громадян усіх форм власності та фізичних осіб, включаючи технічне обслуговування тракторів, деталей та агрегатів, енергетичного та енергетичного обладнання, ремонт зношених та нових деталей. Заміна машин, агрегатів і

агрегатів, які відремонтовані шляхом технічного обміну. Продаж обладнання, запчастин, товарів народного споживання через магазини. Надавати послуги населенню.

5. Надавати транспортні послуги суб'єктам господарювання та населенню по всій Україні та за її межами відповідно до чинних українських правил.

Основною метою облікової політики є надання якісної та кількісної обліково-економічної інформації про основні принципи фінансово-господарської діяльності підприємства, яка використовується для редагування та подання науково обґрунтованої фінансової звітності. Основою облікової політики є збір, обробка та узагальнення інформації в бухгалтерських регістрах, використання бухгалтерських процедур (оцінка, облік, комплексний та аналітичний облік, методи виявлення та усунення помилок, правила балансу) [44, с. 15].

Але сьогодні спостерігається певне удосконалення від формального, вузько сфокусованого підходу до формування облікової політики. Це обмежується підготовкою фінансової звітності відповідно до загальних вимог П(С)БО та зовнішніх користувачів. На таку ситуацію впливає відсутність достатнього практичного досвіду менеджменту в ринкових умовах, неналежне законодавче регулювання цього питання, недостатнє дослідження цього питання науковцями.

Зауважимо, що закон не визначає кількість замовлень (1 чи 2). На основі цього формується облікова політика та регулюється бухгалтерський облік на підприємстві. Тому велика компанія може зробити два великих замовлення. Одне – встановлення принципів облікової політики, а інше – регулювання бухгалтерського обліку.

Накази ТОВ «Агрофірма «Авангард» щодо облікової політики складені відповідно до принципів бухгалтерського обліку. Повне покриття; Автономна; Замовлення; Постійно; Доходи та витрати та матчі. Есенція приносить користь через форму. Минулі витрати (реальні). Єдиний лічильник валюти; періодичність.

Для замовлення необхідно вказати наступні кроки: Формат обліку; Планування роботи по обліку; Технологія обробки бухгалтерської інформації; Періодичність і порядок проведення інвентаризації, затвердження складу постійної інвентаризаційної комісії. Потік документів затверджується в порядку первинних документів, які використовуються підприємством. Обов'язки та склад технічної ради компанії. Порядок управління є важливою відповідальністю в компанії. механізми управлінського обліку; податкове зобов'язання [88, с. 662].

Положення щодо обліку кредиторської заборгованості не повністю охоплені чинним наказом в обліковій політиці, тому наказ необхідно доповнити такими факторами (табл. 2.1):

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги визнається як актив, оскільки дохід визнається та оцінюється за собівартістю.

Таблиця 2.1

Основні положення з обліку розрахунків з різними дебіторами, що обумовлюються в наказі про облікову політику

Елемент облікової політики	Характеристика елемента облікової політики
Види діяльності підприємства	Ви повинні чітко визначити діяльність, яку здійснює ваша компанія. Це залежить від вибору боргу, де зберігається резерв. Перелік окремих видів діяльності, що входять до інвестиційного та інвестиційного фінансування
Форма ведення обліку	Відображення бухгалтерських форм, що безпосередньо впливають на загальний і порядок використання бухгалтерських книг. Формати обліку можуть бути ручними (журнали, журнальні ордери тощо) та комп'ютеризованими
Визначення та оцінка дебіторської заборгованості	Дебіторська заборгованість визнається як актив, коли: коли компанія, ймовірно, отримає майбутні фінансові вигоди. Ви можете впевнено визначити суму дебіторської заборгованості. Для боргу покупця та клієнта додаються дві додаткові вимоги. Ризики та вигоди переходять до покупця у зв'язку з правом власності на активи. Продавець не продовжує управляти активами, що продаються, і керувати ними. Крім того, він передбачає додаткові вимоги щодо визначення вартості боргу за справедливою вартістю, яка відповідає вимогам концепції управління вартістю компанії.
Класифікація та аналітика дебіторської заборгованості	Дебіторську заборгованість слід розділити для конкретних потреб управління, надавши перелік функцій і видів класифікації, щоб закріпити порядок і показати їх відповідно до класифікації, обраної в аналізі обліку заборгованості.

Визначення заборгованості сумнівною	Наведено критерії та джерела для визначення претензії як підозрілої. Тобто строк погашення боржника прострочений (підтверджується договором або рахунком-фактурою). Провадження про визнання боржника банкрутом (рішення суду про підтвердження)
Визначення заборгованості безнадійною	Критерії віднесення дебіторської заборгованості до категорії неповноцінної визначаються відповідно до законодавства про бухгалтерський облік і оподаткування.
Порядок списання безнадійної заборгованості	Зокрема, він передбачає дії щодо списання безнадійної заборгованості та інструкцію щодо усунення безнадійної заборгованості з балансу в баланс на основі інвентаризації та законності анулювання.

Якщо оплата товару відстрочена і існує різниця між справедливою вартістю дебіторської заборгованості та номінальною сумою грошових коштів та/або грошового еквіваленту продукту, різниця є дебіторською заборгованістю (відсотками), що підлягає отриманню протягом періоду нарахування. Будуть прийнятій. ...

Тому облікова політика спрямована на досягнення визначених норм і функцій, цілей і завдань, а також враховує методології бухгалтерського обліку, що використовуються для забезпечення надійності фінансової звітності та систем управління якістю. Облікова політика підприємства є не лише номінальним визначенням основних засад обліку, а важливою складовою господарської практики, побудова її зумовлена вимогами сьогодення.

2.2. Характеристика фінансово-економічної діяльності підприємства

Щоб отримати кваліфіковану репутацію в господарській діяльності, мої власники та менеджери часто звертаються до аналітичних розрахунків, особливо до фінансового аналізу. Це дозволяє зробити висновок про придатність способу оплати, співвідношення власних коштів і позикових коштів, швидкість оборотності капіталу та причини. Ці зміни, фінансування окремих видів діяльності тощо. Тому основним завданням сучасної системи управління є розробка ефективної методології оцінки господарської діяльності. Це може свідчити про негативну тенденцію без детального аналізу.

Важливим аспектом оцінки загального фінансового стану суб'єкта є аналіз стану активів за даними балансу. Статус активів підприємства характеризується складом, розташуванням, структурою та динамікою активів (активів) і зобов'язань (часток і зобов'язань), а опитування проводиться за даними фінансової звітності (додаток Б).

Аналіз стану активів підприємства проводився за допомогою спрощеного аналітичного балансу, сформованого з вихідного балансу шляхом об'єднання їх в окремі групи з єдиною структурою статті та економічним змістом. . .

Показники поганого аналітичного балансу досліджували як горизонтальним, так і вертикальним методами аналізу. Це тісно поєднується з розрахунком показників зміни структури, активів і пасивів, а також зміни запасів при оцінці стану активів підприємства методом горизонтального та вертикального аналізу зменшеного аналітичного балансу.

Аналіз структури та динаміки активів за даними балансу ТОВ «Агрофірма «Авангард» (табл. 2.2).

Як свідчать розрахунки, за досліджуваний період спостерігається тенденція до збільшення вартості майна підприємства. Так, у 2020 році порівняно з 2018 р. вартість майна збільшилась на 142 тис. грн., або в 2,4 рази. При цьому спостерігається збільшення необоротних активів (в 2, 2 рази абр на 2633 тис. грн.

По оборотних активах відбулося збільшення на 683 тис. грн. (в 5,7 разів). При цьому поточна дебіторська заборгованість зросла в 14,9 разів від 34 тис. грн. у 2018 р. до 508 тис. грн. у 2020 р.

В цілому, в структурі майна станом на кінець 2020 року найбільшу питому вагу займають необоротні активи (85,3 %). Питома вага основних засобів у необоротних активах складає 15,9 %.

В структурі майна протягом досліджуваного періоду зміни відбулися по необоротних активах (зменшилися на 8,5%) та оборотних активах (збільшилися, відповідно на 8,5 %).

**Структура і динаміка майна ТОВ «Агрофірма «Авангард»»
за 2018-2020 рр., тис. грн.**

Види активів (майна)	2018 р.		2019 р.		2020 р.		Зміни (+, -)		
	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку	суми, тис. грн.	питомої ваги, пунктів	2020 р. у % до 2018 р.
Майно - всього	2331	100,0	2529	100,0	5647	100,0	+3316	-	в 2,4 р.б.
1. Необоротні активи	2187	93,8	1905	75,3	4820	85,3	+2633	-8,5	в 2,2 р.б.
1.1. Основні засоби	1456	62,4	1174	46,4	900	15,9	-555	-46,5	-38,1
2. Оборотні активи	145	6,2	624	24,7	828	14,7	+683	+8,5	в 5,7 р.б.
2.1. Запаси	7	0,3	221	8,8	15	0,3	+8	-	в 2 р.б.
2.1.1. Виробничі запаси	7	0,3	221	8,8	-	-	-7	-0,3	-100,0
2.1.2. Готова продукція	-	-	-	-	15	0,3	+15	0,3	-
2.2. Поточна дебіторська заборгованість	34	1,5	354	14,0	508	9,0	+474	+7,5	в 14,9 р.б.
2.3. Гроші та їх еквіваленти, поточні фінансові інвестиції	99	4,3	44	1,7	25	0,4	-74	-3,8	-74,4
2.4. Витрати майбутніх періодів	4	0,2	4	0,2	6	0,1	+2	-0,1	45,0
2.5. Інші оборотні активи	-	-	-	-	4	0,1	+4	+0,1	-

Аналіз джерел формування капіталу засвідчив, що в структурі пасивів протягом досліджуваного періоду власний капітал має від'ємний показник, що є ознакою збитковості господарювання (табл. 2.3).

За даними балансів досліджуваного підприємства за період 2018-2020 рр. спостерігаємо збільшення джерел формування капіталу на в 2,4 рази або на 3316 тис. грн. Зареєстрований капітал станом на кінець 2020 р. становить 4000 тис. грн. і, відповідно, його питома вага в структурі джерел формування капіталу складає 70,8 %. У динаміці досліджуваних років зобов'язання і забезпечення зросли на 3961 тис. грн., (в 147 разів), при цьому поточна кредиторська заборгованість майже не змінилася і станом на кінець

2020 року склала 33 тис. грн.

Позитивна динаміка власного капіталу протягом досліджуваного періоду супроводжується збитковістю господарювання.

Оцінка фінансової стійкості зосереджується на комплексному аналізі розмірів і структури балансу активів і пасивів, визначенні на основі ступеня фінансової стійкості та незалежності підприємства, а також дотримання статутної фінансово-господарської діяльності. призначення.

Таблиця 2.3

**Структура і динаміка джерел формування капіталу
ТОВ «Агрофірма «Авангард» за 2018-2020 рр.**

Види пасивів (джерел формування капіталу)	2018 р.		2019 р.		2020 р.		Зміни (+,-)		
	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку	сума, тис. грн.	у % до підсумку	суми, тис. грн.	питомої ваги,	у % до 2018 року
Джерела формування капіталу, всього	2331	100,0	2529	100,0	5647	100,0	+3316	-	в 2,4 р.б.
1. Власний капітал	2304	98,8	2172	85,9	1660	29,4	-644	-69,5	-28,0
1.1. Зареєстрований (пайовий) капітал	4000	171,6	4000	158,2	4000	70,8	-	-100,8	-
2. Зобов'язання і забезпечення	27	1,2	356	14,1	3987	70,6	+3961	+69,5	в 147 р.б.
2.2. Поточні зобов'язання і забезпечення	27	1,2	356	14,1	3987	70,6	+3961	+69,5	в 147 р.б.
2.2.1. Поточна кредиторська заборгованість	25	1,1	64	2,5	33	0,6	+8	-0,5	+33,1

Фінансова стійкість підприємства залежить від ефективного управління фінансовими ресурсами і визначається оптимальною структурою активів, оптимальним співвідношенням власних коштів до позикових коштів. Останнє характеризується відносними показниками фінансової незалежності, де одним з основних є коефіцієнт фінансового ризику. Основним абсолютним показником є величина робочого капіталу.

Співвідношення окремих складових джерел формування майна підприємства дає можливість охарактеризувати тип фінансової стійкості. Структура активів та джерел фінансування впливає на величину прибутку, характеризує ризик неплатоспроможності і визначається показниками лівериджу.

Запас фінансової стійкості визначається з урахуванням порогу рентабельності і розраховується як поточна, так і прогнозна величина. Для забезпечення безперервного виробничо-господарського процесу необхідний певний рівень запасів. Однією з характеристик фінансової стійкості є забезпечення запасів плановими джерелами фінансування. Проведемо розрахунок показників оцінки фінансової стійкості підприємства (табл. 2.4).

За результатами розрахунків табл. 2.4, бачимо, що коефіцієнт автономії впродовж 2018-2020 рр. з точки зору оптимальної динаміки є незадовільним (при нормативі $\geq 0,5$). Водночас, обернено високими і негативними є значення коефіцієнтів концентрації позикового капіталу, що, у свою чергу негативно характеризує діяльність підприємства за показниками фінансового ризику та фінансової стабільності.

Показники стану оборотних активів свідчать про наступне. Коефіцієнт маневреності власного капіталу характеризується різким зменшенням у динаміці 2018-2020 рр. і покинув межі нормативного значення (при нормативі $> 0,5$). Негативна тенденція спостерігається відносно коефіцієнта забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами, забезпечення запасів та маневреності власних оборотних коштів.

Аналіз показників стану основного капіталу у динаміці років виявив незначні їх коливання, і загалом вони підтверджують негативні ознаки діяльності досліджуваного підприємства. В цілому, показники фінансової стійкості за системою розрахованих коефіцієнтів свідчать про незадовільний фінансовий стан підприємства.

**Відносні показники оцінки фінансової стійкості ТОВ «Агрофірма
«Авангард» за 2018-2020 рр.**

Показники	Нормативн е значення	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення, (+,-)	
					від 2018 р.	від 2019 р.
Показники структури джерел формування капіталу						
Коефіцієнт автономії	$\geq 0,5$	0,988	0,859	0,294	-0,695	-0,565
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$< 0,5$	0,012	0,141	0,706	0,695	0,565
Коефіцієнт фінансового ризику	< 1	0,012	0,164	2,402	2,391	2,238
Коефіцієнт фінансової стабільності	≥ 1	85,662	6,097	0,416	-85,245	-5,681
Коефіцієнт поточних зобов'язань	підвищення	1,000	1,000	1,000	-	-
Показники стану оборотних активів						
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$> 0,5$	0,051	0,123	-1,903	-1,955	-2,027
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів	$\geq 0,1$	0,814	0,429	-3,817	-4,631	-4,246
Коефіцієнт забезпечення запасів	$\geq 0,5$	16,110	1,208	-11,082	-27,192	-12,290
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	підвищення	0,844	0,165	-0,008	-0,852	-0,173
Показники стану основного капіталу						
Коефіцієнт майна виробничого призначення	підвищення	0,627	0,552	0,210	-0,418	-0,342
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	підвищення	0,624	0,464	0,159	-0,465	-0,305
Коефіцієнт нагромадження амортизації	зниження	0,272	0,413	0,551	0,279	0,138
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	підвищення	0,066	0,327	0,172	0,106	-0,156

Основою для визначення фінансового стану підприємства є ліквідність і платоспроможність, тобто його здатність вчасно погашати поточні борги. Під ліквідністю активу розуміють його здатність трансформуватися в грошові кошти. Ступінь ліквідності визначається насамперед тривалістю часу для такого трансформування. Чим менший період, тим вища ліквідність. Часто можна продати актив дуже швидко за короткий час, але зі значною знижкою в ціні. Проведемо аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства (табл. 2.5). За проведеними розрахунками в табл. 2.5 бачимо, що коефіцієнти абсолютної ліквідності та платоспроможності у 2018-2020 рр. році мають різку

тенденцію погіршення відносно їх нормативного значення (при нормативі $\geq 0,2$ та $\geq 0,1$ відповідно).

Таблиця 2.5

**Показники оцінки ліквідності й платоспроможності
ТОВ «Агрофірма «Авангард» за 2018-2020 рр.**

Показники	Нормативне значення	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення (+,-)	
					2018 р.	2019 р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\geq 0,2$	3,688	0,124	0,006	-3,681	-0,118
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\geq 0,7$	4,952	1,117	0,136	-4,816	-0,981
Коефіцієнт загальної ліквідності	$\geq 1,5$	5,372	1,750	0,208	-5,164	-1,543
Коефіцієнт платоспроможності	$\geq 0,1$	3,688	0,124	0,006	-3,681	-0,118
Коефіцієнт критичної ліквідності	$\geq 0,8$	5,100	1,129	0,208	-4,893	-0,922
Коефіцієнт покриття запасів	$\geq 1,0$	-531,836	-16,851	2,904	534,739	19,754

Аналогічною різкою негативною динамікою характеризуються також: коефіцієнт швидкої ліквідності, що зменшився у динаміці на 5,164 та склав у 2020 р. 1,117 (при нормативі $\geq 0,7$); коефіцієнт загальної ліквідності, що зменшився динаміці на 0,014 і склав у 2020 р. 0,208 (при нормативі $\geq 1,5$); Коефіцієнт критичної ліквідності у 2020 р. дорівнює 0,208 (при нормативі $\geq 0,8$). Коефіцієнт покриття запасів стабілізувався у 2020 рр. і становить 2,904 (при нормативі $\geq 1,0$).

В цілому динаміка показників ліквідності й платоспроможності свідчить про нестабільний стан досліджуваного суб'єкта.

Визначення того, наскільки ефективно компанія використовує ресурси (інструменти), визначає платоспроможність, фінансову стабільність і стабільність, дозволяє аналізувати бізнес-діяльність. Проаналізуємо господарську діяльність підприємства за показниками продажу активів та зобов'язань (табл. 2.6).

Оцінка ділової активності ТОВ «Агрофірма «Авангард» за 2018-2020 рр.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення, (+,-) 2020 р. від	
				2018 р.	2019 р.
Вихідна інформація, тис. грн.					
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	635	1698	1629	+994	-68
2. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1624	1272	1568	-57	+295
3. Середньорічна вартість активів	1166	2430	4088	+2922	+1658
4. Середньорічна вартість оборотних активів	72	384	726	+654	+342
5. Середньорічна вартість запасів	4	114	253	+250	+139
6. Середньорічна вартість поточної дебіторської заборгованості	17	194	431	+414	+237
7. Середньорічна вартість власного капіталу	1152	2238	1916	+764	-322
8. Середньорічна величина кредиторської заборгованості	12	44	48	+36	+4
Показники ділової активності					
9. Коефіцієнт обертання активів (п.1÷п.3)	0,545	0,699	0,399	-0,146	-0,300
10. Тривалість одного обороту активів, днів (360÷п.9)	661	515	903	+242	+388
11. Коефіцієнт обертання оборотних активів (п.1÷п.4)	8,789	4,420	2,245	-6,544	-2,175
12. Тривалість одного обороту оборотних активів, днів (360÷п.11)	41	81	160	+119	+79
13. Коефіцієнт обертання запасів (п.2÷п.5)	445,041	11,127	6,191	-438,850	-4,937
14. Тривалість одного обороту запасів, днів (360÷п.13)	1	32	58	+57	+26
15. Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості (п.1÷п.6)	37,353	8,753	3,783	-33,570	-4,971
16. Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів (360÷п.15)	10	41	95	+86	+54
17. Коефіцієнт обертання власного капіталу (п.1÷п.7)	0,551	0,758	0,850	+0,299	+0,092
18. Тривалість одного обороту власного капіталу, днів (360÷п.17)	653	475	423	-230	-51
19. Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості (п.2÷п.8)	131,000	28,755	32,426	-98,574	3,671
20. Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів (360÷п.19)	3	13	11	+8	-1
21. Тривалість операційного циклу, днів (п.14+п.16)	10	73	153	+143	+80
22. Тривалість фінансового циклу, днів (п.21-п.20)	8	61	142	+135	+81

У широкому сенсі підприємницька діяльність означає будь-які зусилля, спрямовані на просування компанії на ринках продукції, праці та капіталу. Ділова активність відображається в динаміці розвитку компанії та швидкості обороту коштів. Критерії ділової активності включають рівень ефективності використання ресурсів підприємства, стійкість економічного зростання, розширення ринку, рівень виконання завдань, пов'язаних з основними показниками економічної діяльності. Основні показники – це показники оборотності та капіталовіддачі, що характеризують інтенсивність використання засобів підприємства і показують, наскільки ефективно адміністрація керує підприємством. За розрахунками табл. 2.6 бачимо, що коефіцієнт обертання активів у 2020 р. порівняно з 2019 р. зменшився. Тривалість одного обороту активів, відповідно, збільшилася у 2020 р. на 388 днів і склала 903 дні.

Коефіцієнти оборотності характеризують швидкість обігу складових капіталу і визначають, скільки разів протягом звітного періоду кошти, вкладені в певні активи, зробили оборот. Коефіцієнт обраховується в кількості разів, зростання даного коефіцієнта для всіх активів позитивне, за від'ємними показниками – ілюструє негативні тенденції. Загальний обіг оборотного капіталу являє собою суму часткових показників обігу складових поточних активів.

Як показують розрахунки табл. 2.6, коефіцієнт обертання оборотних активів протягом 2018-2020 рр. має спадаючу тенденцію, так само як і коефіцієнт обертання запасів.

Коефіцієнт обертання власного капіталу протягом 2018-2020 рр. має зростаючу динаміку, що підтверджується відповідним ростом тривалості одного обороту відповідних видів майна і джерел формування капіталу.

За даними форми № 2 «Звіт про фінансові результати» проведемо аналіз динаміки доходів досліджуваного підприємства (табл. 2.7). Отже, у 2020 році майже 100% доходів становить чистий дохід від основної операційної діяльності (товарів, робіт, послуг).

За період 2019-2020 рр. доходи від основної операційної діяльності

збільшилися на 994 тис грн. (або в 2,6 рази). Величина інших доходів у загальній структурі за досліджуваний період нищівно мала, враховуючи обмеженість показників скороченої фінансової звітності.

Таблиця 2.7

Структура і динаміка доходів ТОВ «Агрофірма «Авангард» за 2018-2020 рр.

Види доходів	2018 р.		2019 р.		2020 р.		Відхилення (+,-)	
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	абсолютне, тис. грн.	відносне, %
1. Чистий дохід від основної операційної діяльності (реалізації продукції, товарів, робіт, послуг)	635	100	1698	100	1629	100	+994	в 2,6 р.б.
2. Доходи від інвестиційної діяльності (інші доходи)	2	-	-	-	-	-	-2	-95,7
Всього доходів	637	100	1698	100	1630	100	+992	в 2,6 р.б.

В цілому у динаміці досліджуваних років доходи ТОВ «Агрофірма «Авангард» збільшилися у 2,6 рази і у 2020 р. склали 1630 тис. грн.

Витрати — це зменшення економічного прибутку у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення капіталу (за винятком зменшення капіталу внаслідок вилучення або розподілу між власниками). Проаналізовано структуру витрат і відрахувань, структуру та динаміку державних підприємств (табл. 2.8).

**Структура та динаміка витрат і відрахувань ТОВ «Агрофірма «Авангард»
за 2018-2020 рр.**

Види витрат і відрахувань	2018 р.		2019 р.		2020 р.		Відхилення (+,-)	
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	абсолютне, тис. грн.	відносне, %
1. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1624	81,1	1272	69,5	1568	73,2	-57	-3,5
4. Інші операційні витрати	379	18,9	557	30,5	574	26,8	+195	+51,6
Всього витрат	2003	100,0	1830	100,0	2142	100,0	+139	+6,9

За результатами розрахунків, проведених в табл. 2.8 виявлено збільшення величини витрат і відрахувань загалом на 139 тис. грн. (або на 6,9%). В структурі витрат за даними 2020 р. найбільшу питому вагу складає собівартість реалізованої продукції (73,2%). Інші операційні витрати у 2020 р. склали 574 тис. грн., що майже у 2 рази більше у порівнянні з 2018 роком. Показник собівартості реалізованої продукції зменшився на 57 тис. грн. (або на 3,5 %).

Таблиця 2.9

Формування, структура та динаміка фінансових результатів діяльності підприємства за 2018-2020 рр. (станом на кінець року)

Показники	2018 р.		2019 р.		2020 р.		2020 р. у % до 2018 р.
	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	сума, тис. грн.	питома вага, %	
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	635	х	1698	х	1629	х	в 2,6 р.б
2. Операційні витрати, в.т.ч.:	2003	100,0	1830	100,0	2142	100,0	+6,9
а) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	1624	81,1	1272	69,5	1568	+73,2	-3,5
г) інші операційні витрати	379	18,9	557	30,5	574	+26,8	+51,6
3. Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	-677	х	-103	х	11	х	-

Одним з найважливіших напрямків оцінки ефективності виробничо-

фінансової діяльності підприємства є аналіз фінансових результатів.

На столі. 2.9 наведено аналіз формування, структури та динаміки фінансових результатів компанії.

Фінансові результати компанії можуть бути прибутковими або збитковими. Прибуток - це сума доходу, яка перевищує пов'язані з цим витрати. Збиток-перевищення витрат, що перевищують доходи, здійснені цими витратами.

За результатами господарювання у 2018-2019 рр. досліджуване підприємство характеризується як збиткове, а у 2020 р. – прибуткове (11 тис. грн.). Отже, в ході аналізу з'ясовано, що ТОВ «Агрофірма «Авангард», має незадовільний фінансовий стан. Це підтверджується, зокрема, розрахованими показниками табл. 2.10, за якими підприємство має кризовий тип фінансової стійкості.

Таблиця 2.10

**Визначення типу фінансової стійкості підприємства за 2018-2020 рр.
(станом на кінець року)**

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення (+,-) 2020 р. від	
				2018 р.	2019 р.
1. Власні оборотні кошти	117,6	267,4	-3159,6	-3277,2	-3427,0
2. Запаси і поточні біологічні активи	7,3	221,4	285,1	+277,8	+63,7
3. Наявність власних оборотних коштів і довгострокових кредитів банків для формування запасів	117,6	267,4	-3159,6	-3277,2	-3427,0
4. Загальна величина джерел формування запасів	117,6	267,4	-3159,6	-3277,2	-3427,0
5. Надлишок(+) або нестача (-) власних оборотних коштів для формування запасів	110,3	46,0	-3444,7	-3555,0	x
8. Надлишок(+) або нестача (-) власних оборотних коштів і довгострокових кредитів банків для формування запасів	110,3	46,0	-3444,7	-3555,0	x
9. Надлишок(+) або нестача (-) загальної величини джерел формування запасів	110,3	46,0	-3444,7	-3555,0	x
10. Тип фінансової стійкості	-	-	-	x	x
абсолютний (п.7>=0)	-	-	-	x	x
нормальний (п.8>=0)	-	-	-	x	x
нестійкий (п.9>=0)	-	-	-	x	x
кризовий (п.9<0)	+	+	+	x	x

Негативні аспекти, виявлені в ході аналізу фінансово-майнового стану підприємства потребують розробки шляхів стабілізації й покращення показників фінансово-господарської діяльності.

Зокрема, підприємству рекомендується розробити стратегію управління витратами.

Таблиця 2.11

**Структура та динаміка дебіторської заборгованості ТОВ «Агрофірма
«Авангард» за 2018-2020 рр.**

Види дебіторської заборгованості	2018 р.		2019 р.		2020 р.		Зміни, (+,-)		
	сума, тис. грн.	у % до під-сумку	сума, тис.грн .	у % до під-сумку	сума, тис.грн .	у % до під-сумку	суми, тис.грн	пит. ваги, % пунктів	у % до 2020р.
Дебіторська заборгованість за продукцію (товари, роботи послуги)	24	71,2	337	95,2	492	96,8	-24	-71,1	-98,3
Дебіторська заборгованість за розрахунками:									
Інша поточна дебіторська заборгованість	10	28,8	17	4,8	16	3,2	+6	-25,6	+65,3
Всього	34	100,0	354	100,0	508	100,0	+474	x	в 14 р.б.

За показниками в табл. У 2020 році 2.11 збільшили загальну кількість дебіторської заборгованості до 474 тис. грн, або в 14 разів, порівняно з 2018 роком. Дебіторська заборгованість за продукцію (товари, роботи, послуги) у 2020 році становила 492 тис. грн. Інша поточна дебіторська заборгованість у 2020 році зросла на 65,3% до 16 000 грн.

Для управління дебіторською заборгованістю необхідно взяти заходів щодо зменшення або погашення заборгованості та підозрілої дебіторської заборгованості. Існує багато способів управління боргом, і їх можна розділити на такі групи:

- 1) Судочинство та процеси.

2) Економічні санкції (штрафи, штрафи, штрафи), обіцянка прав власності та майна, призупинення постачання.

3) Психологічні нагадування за допомогою телефону, факсу, пошти, використання засобів масової інформації або поширення інформації серед пов'язаних постачальників. Це загрожує втратою іміджу боржника.

4) Фізичне звернення стягнення на майно боржника, здійснене урядом [64, с. 241].

Своєчасний аналіз дебіторської заборгованості може допомогти вирішити проблему. По-друге, належний аналіз дебіторської заборгованості може зменшити суму заборгованості та терміни стягнення боргу.

Висновки до розділу 2.

Накази ТОВ «Агрофірма «Авангард» щодо облікової політики складені відповідно до принципів бухгалтерського обліку. Повне покриття; Автономна; Замовлення; Постійно; Доходи та витрати та матчі. Есенція приносить користь через форму. Минулі витрати (реальні). Єдиний лічильник валюти; періодичність.

Для замовлення необхідно вказати наступні кроки: Формат обліку; Планування роботи по обліку; Технологія обробки бухгалтерської інформації; Періодичність і порядок проведення інвентаризації, затвердження складу постійної інвентаризаційної комісії. Потік документів затверджується в порядку первинних документів, які використовуються підприємством. Обов'язки та склад технічної ради компанії. Порядок управління є важливою відповідальністю в компанії. механізми управлінського обліку; податкове зобов'язання.

Облікова політика – це обраний підприємством метод обліку на основі встановлених норм і характеристик, спрямований на досягнення його цілей і завдань, що використовується для забезпечення надійності фінансової звітності

та систем контролю якості. Облікова політика підприємства є не лише номінальним визначенням основних засад обліку, а важливою складовою господарської практики, побудова її зумовлена вимогами сьогодення.

За даними балансів досліджуваного підприємства за період 2018-2020 рр. спостерігаємо збільшення джерел формування капіталу на в 2,4 рази або на 3316 тис. грн. Зареєстрований капітал станом на кінець 2020 р. становить 4000 тис. грн. і, відповідно, його питома вага в структурі джерел формування капіталу складає 70,8 %. У динаміці досліджуваних років зобов'язання і забезпечення зросли на 3961 тис. грн., (в 147 разів), при цьому поточна кредиторська заборгованість майже не змінилася і станом на кінець 2020 року склала 33 тис. грн.

Позитивна динаміка власного капіталу протягом досліджуваного періоду супроводжується збитковістю господарювання.

Негативні аспекти, виявлені в ході аналізу фінансово-майнового стану підприємства потребують розробки шляхів стабілізації й покращення показників фінансово-господарської діяльності.

Зокрема, підприємству рекомендується розробити стратегію управління витратами.

За показниками у 2020 р. порівняно з 2018 р. загальна величина дебіторської заборгованості збільшилася на 474 тис. грн., або в 14 разів. Дебіторська заборгованість за продукцію (товари, роботи, послуги) у 2020 р. склала 492 тис. грн.; інша поточна дебіторська заборгованість збільшилася на 65,3 % і склала у 2020 р. 16 тис. грн.

Для управління дебіторською заборгованістю необхідно вжити заходів щодо зменшення або погашення заборгованості та підозрілої дебіторської заборгованості. Існує багато способів управління боргом, і їх можна розділити на такі групи:

- 1) Судочинство та процеси.
- 2) Економічні санкції (штрафи, штрафи, штрафи), обіцянка прав власності та майна, призупинення постачання.

3) Психологічні нагадування через телефон, факс, пошту, використання засобів масової інформації або розповсюдження інформації серед пов'язаних постачальників. Це загрожує втратою іміджу боржника.

4) Фізичний арешт майна, заборгованого державними органами.

РОЗДІЛ 3

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ ЗА ПРЕТЕНЗІЯМИ та АУДИТ НЕТОВАРНОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

3.1. Документальне забезпечення бухгалтерського обліку розрахунків за претензіями

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (ст. 9) бухгалтерська база комерційних операцій є основним документом, який фіксує факти здійснення комерційних операцій. Основні інгредієнти повинні бути виготовлені під час торгівлі. Якщо це не спрацює, ви повинні зробити це відразу після того, як ви закінчите.

Основним документом є письмове свідоцтво, яке фіксує та підтверджує господарську операцію, включаючи інструкції та дозвіл адміністратору (власнику) на її виконання.

Встановлюються процедури документального оформлення торгівлі «Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку», затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 р. № 88, та іншими інструктивними матеріалами.

Документація господарських операцій має економічне і юридичне значення. Перше полягає в тому, що за допомогою документів здійснюються облік, контроль та аналіз господарських операцій; друге – документ є письмовим доказом здійснення операції і підтверджує її законність.

Підстави для визнання дебіторської заборгованості за видами підлягають документуванню. Так, підтверджуючі документи для визнання видів дебіторської заборгованості систематизуємо у таблиці (табл. 3.1).

Розглянемо типові випадки документування розрахунків з різними дебіторами. Щоб захистити себе від непотрібних конфліктів, прийняття належним чином регламентованого продукту завжди може захистити ваші інтереси, навіть якщо відносини з постачальником складні через недоліки

продукту або корупцію. Важливо пам'ятати про гарантію. Товари, отримані безпосередньо від постачальника або транспорту, отримуються в кількості та якості.

Таблиця 3.1

Документальні підстави для визнання дебіторської заборгованості за видами

Види дебіторської заборгованості	Підтверджуючі документи
Поточна дебіторська заборгованість за розрахунками з покупцями та замовниками	Договір про реалізацію продукції, надання послуг або виконання робіт, накладні, рахунки-фактури, рахунки, акти приймання робіт, послуги, податкові і товарно-транспортні накладні, комерційні документи
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	Договір, платіжні доручення
Дебіторська заборгованість підзвітних сум	Наказ керівника про направлення працівника у відрядження, видатковий та прибутковий касовий ордер, авансовий звіт (з підтверджуючими документами)
Дебіторська заборгованість по нарахованих доходах	Розрахунки бухгалтерії, касові ордери, виписки банку
Дебіторська заборгованість по розрахунках за претензіями	Претензії, акти приймання вантажу, рішення судових органів. Письмові згоди постачальників на пред'явлені претензії, виписки установ банку на суми що надійшли в порядку задоволення претензій
Дебіторська заборгованість по розрахунках за відшкодування завданих збитків	Протокол засідань інвентаризаційної комісії, наказ керівника
Показники членам кредитних спілок	Договір між членами кредитних спілок, касові ордери, виписки банку, платіжне доручення
Дебіторська заборгованість інших дебіторів	Авізо про оприбуткування майна учасником, який веде спільні справи, або первинний документ про отримання майна (копія накладної, квитанція до прибуткового касового ордеру)

Отримання товару за якістю означає, що компанія, яка здійснює отримання, повинна контролювати якість товару, починаючи з якості доставленої упаковки.

Залежно від того, хто доставляє товар на склад, потрібно перевірити умови доставки, тобто чи передбачений температурний контроль товару, чи

гарантована цілісність вантажу та транспортування.

Якщо товар відправляється кораблем, ви несете відповідальність за товар. Якщо товар надходить у справній упаковці, як правило, приймання з точки зору цілісності та якості буде здійснюватися на складі кінцевого одержувача. Якщо ви маєте справу з постачальником-нерезидентом, ви повинні завершити отримання товару та оформлення документів протягом 20 днів. Якщо доставка здійснюється в місті, час отримання буде скорочено вдвічі. Якщо ви отримуєте свіжі продукти, ви повинні забрати їх протягом 24 годин після прибуття на склад. Право на виявлення невідповідності якості залишається за підприємством протягом чотирьох місяців після отримання, якщо така ситуація виникає під час передпродажної підготовки товару або під час безпосереднього продажу.

Якщо при отриманні товару товар не відповідає стандартним вимогам або тара пошкоджена, одержувач припиняє отримання, виставляє рахунок за перевірений та отриманий товар і: Ви зобов'язані його показати. Дефекти виявлені, роздруковані та отримані від представника готового постачальника. При цьому вантаж, що надходить, повинен зберігатися в нормальних умовах і не змішуватися з однорідною продукцією на складі.

Якщо представник постачальника не з'являється на зборах компанії, то перевірку якості товару здійснює фахівець офісу експерта по продукції або представник відповідної інспекції якості.

Фактичний акт якості складається в кінці квитанції виробництва і підписується всіма, хто бере участь у перевірці якості та цілісності продукції. Незгодні зі змістом Закону зобов'язані підписати та висловити свою думку з попередженням, якщо вони не згодні.

У разі виникнення розбіжностей щодо характеру виявлених недоліків і причин їх виникнення між постачальником та одержувачем для визначення якості продукції запрошується представник Товарознавчого відділу або відповідної інспекції якості чи іншої компетентної організації. Якщо товар отримано за участю представника і буде виявлено, що товару недостатньо для

даних, зазначених у транспортних вкладишах і упаковках (рахунки-фактури, специфікації тощо), товар отримується в повному обсязі. офіційно визначено Господарським кодексом. Заходи повинні бути вжиті в день виявлення дефекту. До отриманого сертифіката необхідно додати наступне: Це призведе до дефіциту продукту.

а) копії додаткових документів або порівняльної інформації.

б) Квитанція станції (порту) призначення для перевірки ваги вантажу (якщо перевірка зроблена).

с) Пломба місця пакування, де виявлено дефекти.

г) Фактичний транспортний документ (Довіреність, Коносамент), а якщо одержувач подає претензію до органу доставки, пов'язаного з цим документом, - копію.

д) інші документи, які можуть показати причину недоліку.

Компанії чи організації, які порушують їхні законні права та інтереси, подають письмову скаргу «порушнику» для вирішення спору. У позові зазначено:

а) Найменування та поштові реквізити заявника та компанії, до якої було подано претензію, дату подання та номер претензії.

б) обставини, коли було подано запит. Докази, що підтверджують ситуацію; посилання на відповідні нормативні акти.

в) Умови заявників.

г) Якщо претензія підлягає грошовій оцінці, сума позову та розрахунок. Підтверджені реквізити платежу.

д) Перелік документів, що додаються до позову.

Заява підписується керівником або заступником керівника підприємства, організації та надсилається одержувачу рекомендованим (цінним) листом або надсилається під розписку.

Претензії розглядаються протягом одного місяця від дати отримання претензії.

До запиту необхідно додати всі документи, необхідні для розгляду.

Якщо документи, необхідні для перевірки претензії, відсутні, компанія має право їх надіслати, а період розгляду буде відкладено до 5 днів у зв'язку з розповсюдженням листа. Якщо ви не отримаєте документи у зазначений термін, ми розглянемо вашу претензію на підставі наявних документів.

Компанія, що виставляє рахунок, повинна відповідати відповідним вимогам заявника. Результат розгляду запиту буде повідомлено заявнику в письмовій формі.

Виявлені претензії повинні бути погашені шляхом доставки товарів або внесення їх на рахунок компанії.

Претензії розглядаються протягом одного місяця від дня отримання претензії (ст. 7 Господарського процесуального кодексу).

Якщо правило або договірні зобов'язання обох сторін надають виробнику право повторно перевірити дефектний продукт, претензії щодо якості та цілісності продукту будуть розглянуті протягом двох місяців. Якщо претензія містить не всі документи, необхідні для розгляду, компанія-відповідач має право вимагати документи у заявника та вказувати термін їх подання. Це може зайняти більше 5 днів, не враховуючи час зміни електронної пошти.

При цьому встановлений строк розгляду претензії призупиняється до одержання витребуваних документів або закінчення строку їх подання. Для одержання таких документів підприємству-відповідачу слід у письмовій формі звернутися до підприємства-заявника з вимогою про надання необхідних документів, при цьому зазначена вимога повинна бути обґрунтована підприємством-відповідачем. Якщо витребувані документи не одержано у встановлений строк, підприємство-відповідач розглядає претензію за наявними документами.

Відповідно до ст.8 ГПК підприємству-відповідачу слід у письмовій формі повідомити про результати розгляду претензії підприємству-заявнику. Якщо претензія неповна або задоволена частково, компанія-відповідач повинна повернути оригінали документів, отримані разом із претензією, компанії-заявнику та надіслати документи, що обґрунтовують запит (компанії-заявнику).

Якщо Відповідач не подає документ у встановлений термін або не отримав відповідь на претензію, а також якщо Позивач не вважає достатнім відхилення позову, Заявник має право звернутися за його захистом. Законний інтерес в господарському суді.

Для виставлення рахунків компанії ви повинні зареєструватися в «Журналі обліку претензій» (компанія повинна рекомендувати формат журналу) і стежити за часом перегляду.

Загублені, загублені, пошкоджені та пошкоджені вантажі, штрафи за несвоєчасну доставку вантажу, позови про відшкодування збитків приватних та порожніх орендованих вагонів розглядаються залізницями.

Передача права на пред'явлення претензії та пересилання її від відправника вантажоодержувачу або вантажоодержувачу вантажовідправнику, а також передача вантажовідправником або вантажоодержувачем від вищої організації має здійснюватися шляхом передавального напису відповідних документів (консигнації, квитанція) такого змісту: «Право на пред'явлення претензії та позову передано (найменування організації)».

Передача права відправника або одержувача пред'явити претензію та передати її особі, уповноваженій діяти від його імені, засвідчується довіреністю, оформленою відповідно до чинного законодавства.

Претензії щодо втрачених, пошкоджених або пошкоджених предметів оброблятимуться окремо для кожного відправлення.

Для однорідного вантажу, коли один вантажовідправник завантажується на одній станції на станції призначення за адресою одного одержувача, існує п'ять або менше груп вантажів і одна комерційна діяльність на маршрут. Ви можете відобразити один рахунок за вантаж, який буде відправлено. Або групу вагонів — для всіх вантажів відповідно до законодавства.

Якщо вантаж відвантажується через різні пункти перевалки, пред'явлення однієї претензії до групи вантажів, що перевозяться прямим змішаним сполученням, включаючи інші види транспорту, не допускається.

Для претензій, які виникають з інших причин, кількість претензій, які можуть бути в одній претензії, не обмежена.

Рахунки не повинні поєднувати вимоги, які вимагають рахунків-фактур або квитанцій, з вимогами, які не вимагають таких документів. У таких випадках рахунок-фактура буде надіслано окремо для кожного рахунку.

У претензійній заяві зазначаються: претензії (втрата повного або часткового вантажу, багажу чи багажу, пошкодження, пошкодження, несвоєчасна доставка тощо), обґрунтування претензії та точна претензія заявника. Сума, що стягується за кожен рахунок і кожен окремий документ (довіреність, багажна квитанція, реєстраційна картка тощо). Ім'я скаржника, деталі листа (поштовий індекс, місто, номер вулиці, номер вулиці) та запитуваний маршрут поїзда. Відділення банку, в якому відкрито рахунок позивача, номер цього рахунку та інші банківські реквізити. Перелік документів, що додаються до позову, дата і номер рахунку.

Претензія підписується уповноваженою особою компанії, організації заявника та надсилається одержувачу рекомендованим або надійним листом або під розписку.

Якщо в рахунку-фактурі не зазначено, до рахунку-фактури повинні бути додані документи та розрахунок суми рахунку. Рахунки-фактури, транспортні квитанції на візки, багажні та багажні квитанції та комерційне право подаються лише в оригінальній формі. Кількість та вартість відвантаженого вантажу підтверджується документом відправника із зазначенням номера партії відвантаженої залізниці відповідно до статті 115 Закону України «Про залізниці».

Розрахунок вимоги про нестачу вантажу проводиться з урахуванням критеріїв природної втрати маси вантажу в дорозі (якщо встановлено для цього вантажу) та незначної різниці у визначенні ваги.

До претензії вантажоодержувача про повну втрату вантажу додаються документи про сплату вантажних зборів та довідка зі станції відправлення на адресу вантажоодержувача при отриманні вантажу. Прибуття вантажу.

претензія. Свідоцтво станції відправлення повинно містити номер депозиту, номер вагона (контейнера), станцію призначення та маршрут поїзда, назви відправника та одержувача, назву, кількість вантажу та дату. Прийом вантажу до транспортування. Відмітка про недоставку вантажу засвідчується календарним штампом станції призначення.

Інші претензії включають:

- Якщо план перевезення не виконано, а маршрут заповнений ненадійно - Реєстраційна картка для виконання плану перевезення вантажів.

- При подачі залізницею із завантаженими немитими вагонами (контейнерами) - Загальний бланк дії підписується працівниками станції.

- Повернення плати за користування автомобілем (контейнером) - Інформація про плату за використання автомобіля (контейнер).

- Про повернення надлишкового товару відправнику-рахунку-фактурі товару, вантажоодержувачу-рахунку-фактурі; Порожні приватні та орендовані автомобілі, якщо доставка вантажу затримується – Рахунок.

- Відшкодування збитків внаслідок несанкціонованого використання рухомого складу (контейнерів), що перебуває у власності чи оренді несанкціонованого підприємства, включаючи оригінали рахунків-фактур або квитанцій рухомого складу (контейнерів) на перевезення та загальні форми дій.

У разі відмови від вчинення загальних позовів до претензії будуть додані докази оскарження цієї відмови та інші документи, що підтверджують факт несанкціонованого володіння транспортним засобом (контейнером) залізничним транспортом.

- щодо шкоди, заподіяної залізницею вантажних вагонів (контейнерів), що перебувають у власності або оренді підприємства - Відшкодування збитків вантажним вагонам (контейнерам), завданих залізницею, або скарги на факт ухилення від залізниці шляхом оприлюднення доказів таких дій;

- Про придбання залізницею особистого вантажного вагона (контейнера) - Отримання даного товарного вагона (контейнера) для перевезення та документами підтвердження вартості залишку.

- Про придбання залізницею орендованого вагона (контейнера)- Копія квитанції про прийом вагона до перевезення з відміткою призначення за місцем неприбуття та договору прокату вагона (контейнера) ...

Крім документів, зазначених у правилах, до заяви про відшкодування ставок, витрат на вагони (контейнери), штрафів та зборів додаються документи, що підтверджують оплату від адвоката. банківська марка).

Претензії щодо нестачі вантажу під час розрахунку між відправником і одержувачем базуються на нормованій фактичній вологості, що супроводжується документом, що засвідчує аналіз вологості доставленого товару та вологості вантажу.

Перш ніж заявити про пошкодження вантажу при видачі за зниженою ціною або класом, заявник підтверджує, що товар продано (якщо продано) або переоцінено (якщо товар не продано). Вам необхідно надіслати лист, і сертифікат про відповідний клас вантажу. Довідка має бути підписана та завірена печаткою керівника підприємства та головного (старшого) бухгалтера.

Датою подання претензії вважається дата подання претензії поштою або безпосередньо залізницею. Якщо претензія подається безпосередньо до залізниці, заявнику буде видано квитанцію про претензію.

Якщо у претензії потрібні додаткові документи (специфікації, розрахунки, пакувальний лист тощо), які є суттєвими для з'ясування обставин, описаних у претензії, залізниця може вимагати від заявника надати ці документи із зазначенням терміну. Я маю.

У цьому випадку період розгляду законопроекту буде відкладено до отримання або подання необхідних документів. Якщо ви не отримаєте необхідні документи в зазначений термін, ми розглянемо ваш запит на підставі наявних документів.

Якщо претензія відхилена Залізницею з посиланням на документи, невідомі заявнику, Залізниця також може надіслати копію цього документа та всіх документів, поданих заявником із повідомленням.

У разі повного задоволення позову надані позивачем документи не повертаються.

Подання та розгляд претензій, що виникають при перевезенні вантажів у прямому змішаному транспорті та вантажів від імпорту та вивезення вантажів, здійснюється відповідно до чинного законодавства України та міжнародних договорів.

Окремим випадком документування розрахунків за претензіями є акти.

Діяти відповідно до необхідного технічного стану вагона чи контейнера, відкривати вагон чи контейнер для митного, прикордонного та інших видів контролю, усунути пошкодження вагона чи контейнера та правила доставки. вид вантажу.

Господарський кодекс був створений для підтвердження наступної ситуації:

- Невідповідність між даними, зазначеними в транспортному документі, та кількістю, вагою та місцем розташування доступного вантажу, багажу чи багажу.

- Якщо виявлено незареєстрований вантаж, багаж або багаж, або незареєстрований вантаж, багаж або незареєстрований багаж.

- Пошкодження, вантаж, багаж, пошкодження багажу.

- Повернути вкрадений вантаж, багаж або багаж залізницею.

Комерційні дані відображаються на основі транспортних документів та конкретних обставин.

Звичайні форми позовів складають щодо вантажів, багажу та доказів обставин, що виникають під час перевезення багажу вантажів і можуть бути підставою істотної відповідальності.

- Відсутні документи, додані відправником до повідомлення.

- Вантажні транспортні засоби запізнюються на станціях призначення, щоб чекати відправлення для розвантаження (перевантаження) через залежність від вантажоодержувачів, власників залізничних вантажівок, портів та підприємств.

-Неочищення вантажних вагонів від вантажу та сміття після розвантаження вантажоодержувачами.

-Неочищення зовнішнього бункера цистерни та вагона-гондоли після наповнення та зливу.

- Залізниця постачає немиті вагони для завантаження за допомогою відправників, портів і однорангових вантажів.

- Якщо транспортний документ містить позначку пломби (ЗПП), пошкодження пломби (ЗПП) або заміну та виявлено під час транспортування, транспортний засіб (контейнер) матиме пломбу, пломбу та пристрій пломбування (ЗПП). станція призначення, друкована автомобільна наклейка (контейнер) (ЗПП).

- Пошкодження або втрата транспортного обладнання, забезпеченого рейками.

- Відмова від підпису власника вантажу: інформація про реєстраційну картку, ощадну картку та плату за користування вагоном (контейнером) для виконання плану перевезення вантажу.

- Несанкціоноване заволодіння залізничним транспортом вантажних вагонів та контейнерів, що перебувають у власності чи оренді підприємств, організацій, установ.

- Призупинення роботи вагона (контейнера) у зв'язку з митним оформленням вантажів, а також затримки через неподання документів, необхідних для дотримання митних, гігієнічних та інших правил або неналежне митне оформлення.

- Якщо ні, то довести обставини, які можуть бути підставою для притягнення до відповідальності, якщо для цього не потрібно вносити комерційне право.

Загальна форма позову підписується особою, яка бере участь у доказі обставин, що лежать в основі дії, але двома або більше.

До перевізного документа додається копія однієї із поширених форм дій, що вчиняються при перевезенні, друга з яких залишається на станції, на якій

вона зроблена.

Комерційна діяльність здійснюється: у громадському місці – в день розвантаження або день видачі вантажоодержувачу. При розвантаженні в непублічних місцях – у день доставки вантажу одержувачу огляд повинен бути проведений до, під час або відразу після розвантаження.

У Акті буде вказано кількість відправлень, вантажний вагон, тип вантажного вагона, кількість наклейок (ЗПП) та друкованої продукції, кількість місць і вага вантажу згідно з документами та буде визначено оглядом. При визначенні маси на автомобільних вагах мається на увазі загальна вага, упаковка автомобіля (дерев'яна або випробувана) і вантаж нетто.

За потреби ця інформація наводиться у додатку, який є розширенням Господарського кодексу. Заява підписана тією ж особою, яка підписала Господарський кодекс.

Вантаж, що перевозиться одним вантажовідправником на адресу одного вантажоодержувача, перевантажується або перевантажується і перевозиться автомобільним транспортом наливом, насипом або навалом, надходить у вагонах без пошкоджень без ознак нестачі. визначається шляхом перевірки всієї партії.

Якщо комерційний закон складено на станції відправлення або на додатковій станції, другий примірник закону буде додано до транспортного документа. Наприкінці довіреності розміщується примітка про створений господарський закон.

В подальшому дані, що зафіксовані документально, про дати виникнення та суми дебіторської заборгованості за нетоварними операціями є основою для складання реєстрів синтетичного обліку за журнально-ордерною формою обліку підприємства.

3.2. Синтетичний та аналітичний облік розрахунків за претензіями

Бухгалтерський облік розрахунків за претензіями ведеться на субрахунку

374 «Розрахунки за претензіями». Згідно з Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій, затвердженою наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 субрахунку 374 «Розрахунки за претензіями» ведеться облік розрахунків за претензіями, пред'явлених постачальника, підрядникам, транспортним та іншим організаціям, а також за пред'явленими їм і визнаними штрафами, пенею і неустойками.

В ТОВ «Агрофірма «Авангард» для своєчасного відображення цих розрахунків у комплексному обліку проводиться аналіз обліку претензій за постачальниками та датою заборгованості та погашення. Кожну претензію необхідно постійно контролювати на предмет досудового розрахунку з постачальником та закінчення строку позовної давності.

Розглянемо на прикладах порядок відображення в обліку розрахунків за претензіями.

Приклад 1. Підприємство ТОВ «Агрофірма «Авангард» провело передоплату в сумі 6000 грн., у т.ч. ПДВ – 1000 грн., підприємству «Смерека» за матеріали виробничого призначення. При прийманні матеріалів виявлено нестачу на суму 900 грн., у т.ч. ПДВ – 150 грн. За фактом нестачі складено відповідний акт. Постачальнику пред'явлено претензію: в частині відшкодування суми нестачі матеріалів – 900 грн., в частині штрафних санкцій за порушення умов договору – 400 грн. Претензія постачальником визнана. В рахунок погашення претензії за нестачею підприємство «Смерека» перерахувало на поточний рахунок підприємства ТОВ «Агрофірма «Авангард» кошти в сумі 900 грн. Також підприємством «Смерека» частково визнані й сплачені штрафні санкції за порушення умов договору в розмірі 300 грн.

Особливості має облік претензій з причин браку. Розглянемо кореспонденцію рахунків на прикладі.

Приклад 2. Підприємство ТОВ «Агрофірма «Авангард» провело передоплату в сумі 1800 грн., у т. ч. ПДВ – 300 грн., підприємству «Автохімкомплект» за комплектуючі вироби. При прийманні виявлено

браковані комплектуючі вироби на суму 150 грн., у т. ч. ПДВ – 25 грн. За фактом виявлення браку складено відповідний акт.

Претензія до постачальника: Сума виявленого дефекту - 150-100 грн пені за порушення договору. Претензія визнається постачальником та відшкодовується наданням компонента на суму 150 грн. з ПДВ-25 грн. Також визнає компанія «Автохімкомплект» заплатив 100 грн штрафу за порушення договору.

Так, операції з передоплати супроводжуються визнанням податкових витрат у податковому обліку, одержання коштів як оплати фінансових санкцій – у складі податкових доходів підприємства.

Оскільки претензії надаються і з інших причин, то їх облікове відображення різняться стосовно кореспондуючих рахунків.

Ситуації з претензіями, потребують відображення у синтетичному обліку, що наведено й узагальнено схематично (додаток Г.1).

Таким чином, облікового відображення потребують пред'явлені претензії:

- Для постачальників, підрядників та транспортування ціна, зазначена в договорі, зазначена різниця у вартості та прорахунок.

- Для постачальників матеріалів і товарів, пов'язаних з якістю поставлених поставок, які не відповідають умовам договору.

- Для інвентаризації постачальників через відсутність процесів постачання;

- Транспортним організаціям та постачальникам щодо втрат у простій транспортних засобів та недоліків.

- До банку щодо вимоги щодо коштів, амортизованих одним із платіжних балансів компанії.

- Про претензію щодо авансового платежу, оформлену з порушенням договору поставки.

Облік претензій ґрунтується на правильному визначенні претензій і збитків. Позов містить розрахунок розміру шкоди, заподіяної потерпілою стороною. При визначенні розміру збитків доцільно орієнтуватися на основні

наслідки порушення договірних зобов'язань та перелік приблизних видів збитків.

Порядок погашення безнадійної та підозрілої заборгованості згідно з податковим законодавством України визначено ст. 159 «Непрацююча та підозріла заборгованість».

Тому згідно з пп. 159.1.1. Платник податку-продавець товарів, робіт або послуг звітує про вартість поставлених товарів, виконаних товарів та наданих послуг протягом поточного або попереднього податкового періоду, якщо покупець зберігає товари. Ви маєте право вирахувати свій дохід протягом цього періоду. Послуги, які працюють без згоди платника податку на оплату вартості (з наданням іншого виду компенсації вартості).

Ви маєте право вирахувати свій дохід, якщо протягом звітного періоду відбулося будь-яке з наступного:

а) Платник податку подає до суду позов (заяву) про стягнення заборгованості з покупця або про порушення процедури банкрутства чи стягнення заставленого майна.

б) На вимогу продавця нотаріус робить виконавчий напис про стягнення заборгованості з покупця або стягнення заставного майна (без урахування податкових зобов'язань).

Платники податку — Згідно з абзацом першим цього підпункту продавцям, які вираховували дохід зі звітного періоду за вартістю поставлених товарів, виконаних робіт, наданих послуг тощо, під час складання цього звіту ці витрати будуть нараховані. кількість товарів, робіт і послуг. За параграфом. 159.1.2. Платник податку-покупець зобов'язаний утримати вартість затвердженої судом заборгованості або нотаріальної поруки в день набрання законної сили рішенням суду про затвердження (стягнення). Борг (частково) або нотаріальне виконання.

Відображення у податковому обліку платників податку на прибуток продавця і покупця товарів (робіт, послуг) у разі пред'явлення продавцем претензії відображено в додатку Г.2.

В подальшому систематизовані дані по рахунку 37 у досліджуваному підприємстві відображаються у пристосованих регістрах зведеного обліку, а далі за кредитовою ознакою формують Головну книгу.

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV визначено загальні засади регулювання, організації та ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні в цілому, і зокрема дебіторської заборгованості. Згідно цього закону зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, приведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди. Так, методи оцінки дебіторської заборгованості повинні забезпечити дотримання викладеного у Законі одного з основних принципів фінансової звітності – обачності, згідно з яким сума оцінки активів і доходів підприємства не повинна бути завищена [27].

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджений наказом Міністерства фінансів України № 73 від 7.02.2013 р. визначаються зміст і форму балансу та загальні вимоги до розкриття його статей. У балансі інформація про дебіторську заборгованість відображується:

- у статті 1040 «Довгострокова дебіторська заборгованість»;
- у статті 1125, «Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги»;
- у статті 1130 «Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами»;
- у статті 1135 «Дебіторська заборгованість за розрахунками: з бюджетом»;
- у статті 1136 «Дебіторська заборгованість за розрахунками: з бюджетом, у тому числі з податку на прибуток»;
- у статті 1155 «Інша поточна дебіторська заборгованість» [29, с. 196].

3.3. Проект автоматизації обліку розрахунків за претензіями

При використанні комп'ютерних інформаційних систем виникає декілька функцій обліку нетоварної дебіторської заборгованості [87, с. 76]. Коли комп'ютерні інформаційні облікові системи впроваджуються на підприємствах на основі сучасних інформаційних технологій, працівники стикаються з багатьма перевагами та пов'язаними з ними проблемами.

На цьому етапі використання комп'ютерних технологій для обліку, аналізу господарської діяльності та планування сільськогосподарського виробництва сприяє кращому управлінню та якості економічної інформації.

Форма обліку в умовах автоматизованої обробки інформації найбільш тісно пов'язана з системою обробки облікових даних, процесом збору та зберігання. Ефективне використання технічних і програмних засобів дозволяє оптимізувати технічний процес автоматизованого обліку. Логічна структура і послідовність автоматизованого обліку є формою бухгалтерського обліку.

Інформаційні системи бухгалтерського обліку реалізують інформацію, апаратне та програмне забезпечення, телекомунікації, бази та банки даних, методи і процедури, функції збору, обробки, зберігання та обробки інформації для прийняття ефективних управлінських рішень.

В ТОВ «Агрофірма «Авангард» облік автоматизовано, тому у даній роботі проілюструємо проект автоматизації обліку розрахунків за нетоварною дебіторською заборгованістю використовуючи один з програмних продуктів «1С:», зокрема версію 7.7.

Налаштування облікової таблиці для конкретного користувача в системі «1С:» можна зробити тільки на етапі налаштування. Це пояснюється тим, що створені системою документи та нормативні звіти спеціально налаштовані для певних властивостей облікового запису. Тому ці зміни потребують суттєвих коригувань алгоритмів формування бухгалтерських документів та звітності. Однак такі зміни, як введення нового облікового запису або додавання підпорядкованих облікових записів до існуючого облікового запису, можна

зробити без виклику користувача конфігуратора.

Плани рахунків мають набір властивостей, які впливають на технологію, яка створює інформаційну базу для систем і алгоритмів для створення налаштованих звітів. Наприклад, властивості діаграми рахунку в типовій конфігурації включають: Структуру субрахунків. Active, Passive, Active-Signs з пасивного облікового запису. Відмітити рахунок позабалансом; аналітичні облікові відмітки; Ознаки кількісного обліку; Знаки валютного обліку.

Одним з основних понять системи «1С:Підприємство» є «документація». За допомогою документів узгоджується інформація про проведені на об'єкті торгівлі, огляди та при необхідності коригування. Як правило, документи, що використовуються в інформаційній системі «1С:Підприємство», є різновидом електронного аналога звичайних паперових документів, що використовуються в об'єкті, які надають основну інформацію про всі економічні події, що відбуваються за певний період. Призначений для економії.

Склад документа для конкретного об'єкта або групи однотипних об'єктів управління визначається на етапі налаштування. При цьому для кожного типу документів створюються форми введення. Кожному документу, створеному системою, присвоюється номер, дата і час. Також при підготовці кожного типу документа встановлюються загальні характеристики, такі як довжина номера документа та умови для збереження унікальності номера.

Таким чином, документ є сховищем оперативної інформації, яка використовується для усунення несправностей компонентів системи. Крім того, збір документів створює єдину послідовність, яка описує послідовність підприємницької діяльності на сайті, яка фактично відбулася. На цю дату порядок документів визначається часом. Хронометраж документів – це не спосіб перегляду введення документів у реальному часі, а спосіб чітко організувати документи в одному документі. дата. Крім формування, важливою ознакою документа є його виконання. Тобто це відображення записаних подій на механізмах, які діють цими компонентами (наприклад, записи).

Розглянемо типові випадки автоматизованого документування

розрахунків з різними дебіторами.

Так, при наданні авансу постачальникам оформлюється платіжне доручення, що в системі 1С: не має проводок та «Банківська виписка». Приклад банківської виписки щодо операцій з авансами вміщено в додатку Д.1.

Вимога «Розрахунковий рахунок» стосується грошових рахунків із каталогу «Рахунки нашої фірми». Кожен рядок у розділі таблиці відповідає одному платежу. Специфікації до табличних розділів документа слід розміщувати в такому порядку:

- -Визначте перераховані показники платежу: Депозит ("+"-Отримати гроші на поточний баланс) або Скасувати ("-"-Витрати гроші);
- -Визначити вид доходу (видатку), вибравши відповідну статтю зі списку, запропонованого в реквізиті «Дохід/Вид витрат».
- -Рахунок 31 Визначає рахунок, що відповідає «банківському рахунку» (371 у цьому випадку).
- -З запропонованого списку виберіть тип ПДВ для цієї операції.
- - Виберіть ціль аналізу (назва постачальника) для відповідного облікового запису.

Для зручного заповнення інформації про платежі, пов'язані із взаєморозрахунками, можна використовувати кнопку «Підбір за замовленнями». При натисканні на дану кнопку відкривається спеціальний журнал «Відбір замовлень за контрагентом». Цей журнал надає додаткові можливості визначення поточного стану взаєморозрахунків з контрагентом.

-Введіть суму сплати ПДВ та ПДВ (за замовчуванням буде відображатися загальна сума ПДВ та ПДВ у замовленні на покупку).

-Встановіть позначку атрибуту для операції в рядку Дохід («+») або Податкові витрати («-») у вимозі «Д/Р».

Передумова «Подія» визначає подію для цілей податкового обліку та обліку авансового внеску (правило першої події).

Частина платіжної інформації компанії може бути автоматично введена в документ «Виписка з банку», використовуючи інформацію з виданого

платіжного доручення, на яке адресована кнопка «Заповнити».

Головним документом в системі 1С: з обліку розрахунків з такими дебіторами як підзвітні особи є звіт про використання коштів у відрядженні (автоматизована форма «Авансовий звіт».

Документ «Авансовий звіт» дозволяє вводити будь-які операції по використанню виданих у підзвіт готівкових коштів. Документ складається із шапки і табличної частини.

У шапці документу в групі реквізитів «Дані по підзвітній особі» вибирається співробітник підприємства з довідника «Співробітники».

Призначення витрат повинно бути зазначено у видатковому касовому ордері по якому готівкові кошти видавалися в підзвіт.

Після вибору цих реквізитів в інформаційній групі «Суми по підзвітній особі» по натисканню на кнопку «?» можна проконтролювати борг підзвітної особи. У рядках табличної частини можна вводити операції по списанню сум на витрати установи, надходженню ТМЦ і ін.

У реквізиті «Рахунок» вибирається бухгалтерський рахунок за планом рахунків на який будуть списуватися суми введені в рядку. Після вибору рахунку визначається вид реквізитів «Субконто 1», «Субконто 2», «Субконто 3».

У документі передбачена можливість друку форми авансового звіту.

При цьому збитки визначаються за фактом виявлення нестачі і відображаються в автоматизованій системі документування 1С: на підставі «Акта інвентаризації ТМЦ» (додаток Д.2). У цьому документі, обравши склад із довідника місце зберігання можна автоматично отримати дані про облікові залишки натисканням клавіші «Заповнити». У графу «Факт. К-ть» заносяться фактичні залишки ТМЦ, виявлені на складі. Інвентаризаційні різниці (кількісний та сумовий показник нестач) розраховуються при цьому автоматично. При нестачі ці різниці відобразатимуться червоним кольором.

На рахунку 377 відображаються операції щодо розрахунків з фізичними особами за штрафами, розрахунків з квартиронаймачами та батьками дітей, що

утримуються в дитсадках на балансі підприємств. Для отримання плати з таких дебіторів використовуються стандартні документи «ПКО» (додаток Д.3) та «Банківська виписка», підставою для оплати є документи щодо фактичного надання послуг (договори оренди житла, дані табельного обліку в дитсадку та інші).

Такі операції з обробки документів як таксування і контирування проводяться автоматично при первинному введенні. Далі автоматизована система не передбачає такої процедури облікової обробки як перенесення даних у журнали, що зменшує кількість помилок.

Для роботи з документами використовується журнал інформаційної системи «1С:Підприємство». Завдяки маніпуляції з журналами користувачі можуть створювати, переглядати, редагувати та пошкоджувати документи. Журнали дозволяють групувати документи (наприклад, за типом) для швидкого перегляду та доступу.

Всі журнали 1С:Підприємство можна розділити на кілька типів, що відрізняються за способом і функціями створення. Однак ви можете взаємодіяти з документами, включаючи введення, перегляд і редагування, з будь-яким типом журналу. Звичайні журнали призначені для роботи з тими ж документами (наприклад, журнали «Каса», «Банк», «Зарплата»). Крім роботи з документами, звичайні журнали дозволяють відбирати документи за їх детальними значеннями. Додаткові журнали призначені для роботи з різними типами документів. Крім того, на відміну від звичайних журналів, ви можете використовувати кілька додаткових журналів для доступу до документа того самого типу.

Як наслідок, роботодавці часто не мають доступу до своєчасної звітності, яка є основним джерелом управлінських рішень, що може стати проблемою для бухгалтерського персоналу.

Автоматизований облік надав різноманітні можливості для бухгалтерів та керівників щодо ефективності та якості звітності.

Усі звіти, які надаються користувачам при використанні комп'ютерного

бухгалтерського програмного забезпечення, можна розділити на три класи:

- а) Систематична внутрішня звітність.
- б) Зовнішні звіти (регульовані).
- в) Нестандартні звіти.

Бухгалтери часто використовують звіти, щоб перевірити правильність обліку та знайти можливі помилки. Це називається систематичним внутрішнім звітом. Якщо ви зберігаєте паперову нотатку, варто зазначити, що вона редагується шляхом трасування підшивки документа в будь-якій комбінації.

Системні звіти розроблені розробником з точки зору відображення та опису алгоритму формування контенту. Діапазон звіту в стандартній конфігурації програми становить від 1 до 10.

Це «Відомість операцій по рахунку 37», «Оборотна відомість по рахунку 37», «Оборотно-сальдовий баланс», «Аналітична довідка по рахунку», «Головна книга» тощо, їх формування відбудеться за будь-якого варіанта розробленого бухгалтером робочого плану рахунків, внутрішніх стандартів кодування й облікової політики.

Підсумкову та детальну інформацію про рух заборгованості різних дебіторів можна отримати з а допомогою стандартних звітів. Дані про залишок заборгованості на початок, обіг за період і залишки на кінець періоду звітності за всіма банківськими рахунками надає «Обігово-сальдова відомість за рахунком 37». У діалоговому вікні на лаштування параметрів звіту задається період звітності, рахунок «37», а «Вид субконто 1 – Контрагенти».

Стандартний звіт «Аналіз рахунку» містить зведені обіги рахунка 37 з іншими рахунками за період звітності.

Звіт «Аналіз рахунка за датами» дає змогу отримати цю ж інформацію в розрізі дат.

Звіт «Картка рахунка» забезпечує отримання детальної інформації про рух розрахунків з різними дебіторами.

Приклад машинограм-звітних форм вміщено в додатку Д.4-Д.5.

Ця функція створюється власним механізмом, який створює звіт. Цей механізм має суворі правила введення значень, які обмежені рядом параметрів.

Зовнішні звіти (або Положення) про програмні продукти 1С: Бухгалтерія – це звіти, які юридичні особи повинні надавати державним органам, інвесторам, кредиторам та іншим особам. Нижче вони розуміють можливість автоматизованого отримання податкових перевірок, коштів із бюджету, різноманітних довідок та звітів до фінансової звітності.

Нестандартні звіти потрібні для задоволення потреб керівників бізнесу, які систематично отримують відповіді на важливі питання. До цієї групи входять звіти, які служать засобом оперативного аналізу, наприклад щоденні звіти про розміщення коштів та напрямки витрат. Звіт є непередбачуваним розробником і не може бути отриманий безпосередньо зі звичайної програми. Це також зручна можливість подавати фінансову та податкову звітність зацікавленим користувачам в електронному вигляді.

Важливу роль в управлінні боргом відіграє планування, організація та управління роботою з боржниками. Тому належним чином врегульований облік та аналіз дебіторської заборгованості слід звести до мінімуму. У цьому напрямку автоматизація бухгалтерського обліку пропонує більше можливостей, які дозволяють:

- Визначити рівень ризику неоплати рахунків-фактур клієнтами.
- Збільшити кількість покупців, щоб мінімізувати збитки через несплату одним або кількома покупцями.
- Відкоригувати співвідношення дебіторської та дебіторської заборгованості.
- Здійснювати управління операціями для отримання готівки.
- Своєчасно виявляти безнадійну заборгованість.
- Виконувати розрахункову роботу у співпраці з юридичними службами.
- Своєчасно надавати платіжні документи.
- Розірвати договір з клієнтом, який порушує платіжну дисципліну.

Тому, створивши ефективну модель обліку дебіторської заборгованості,

можна уникнути ризику банкрутства та втрати ліквідності, отримуючи об'єктивну та своєчасну інформацію для прийняття оптимальних бізнес-рішень.

3.4. Нормативно-інформаційне забезпечення аудиту розрахунків за претензіями

Обліку розрахунків за претензіями на підприємстві завжди передують договірно-претензійна робота, зокрема, процедура інвентаризації господарських договорів, попередження випадків їх порушення, з'ясування причин та ймовірних наслідків таких порушень, розрахунку фінансових ризиків та ймовірних втрат.

Однак, у практичній діяльності підприємств, особливо тих, які не мають штатного юриста, часто виникає питання: якщо контрагент порушив умови договору, чи підприємство має право на розірвання такого договору в односторонньому порядку без відповідного попередження? У цьому аспекті законодавча база та відповідні рішення й постанови Верховного Суду України, Конституційного суду України та Вищого господарського суду України містять неоднозначні формулювання, що дають підставу для сумнівів та різнотлумачень у вирішенні даного питання [84, с. 412].

Для з'ясування правильного алгоритму дій зі сторони, договірні права якої порушено, в першу чергу необхідно звернутися до ст. 188 Господарського Кодексу України [18], формулювання якої відповідає ст. 11 Господарського процесуального Кодексу України [19], а тому дає підставу вважати її імперативною законодавчою нормою:

1. Якщо інше не встановлено законом або договором, зміна або розірвання господарського договору в односторонньому порядку не допускається.

2. Сторона договору, яка вважає необхідним змінити або розірвати договір, подає другій стороні пропозицію щодо укладення договору.

3. Договірна сторона, яка отримує пропозицію про зміну або розірвання договору, повинна повідомити іншу сторону про результати розгляду протягом 20 днів з дня отримання пропозиції.

4. Заінтересовані особи мають право передати спір до суду, якщо сторони не погоджуються змінити (розірвати) договір, або якщо не отримають відповіді у зазначений строк у зв'язку з моментом розсилання пошти.

5. Якщо договір змінено або розірвано за рішенням суду, договір буде вважатися зміненим або розірваним з дня набрання чинності цим рішенням, якщо рішенням суду не встановлено іншу дату набрання чинності [19].

Таким чином, принципова позиція у дотриманні вищезгаданих нормативних документів вимагає обов'язкового надсилання пропозиції про розірвання угоди іншій стороні, оскільки попередження має на меті захистити іншу сторону від можливих втрат і збитків.

Разом з тим, норми господарського та господарського процесуального права не встановлюють жодних санкцій за порушення процедури розірвання господарського договору, тобто таке порушення не спричиняє негативних юридичних наслідків у вигляді відмови у прийнятті позовної заяви чи припинення провадження у справі [12, с. 28].

Тому в принципі не допускається в односторонньому порядку змінювати або розірвати договір. Це відповідає характеру договору як двостороннього (або багатостороннього) договору. Однак конкретні договірні відносини з бізнес-ризиком можуть збільшити фінансові втрати, коли одна сторона сильно покладається на бажання іншої та чекає відповіді.

Також частиною 7 ст. 193 Господарського Кодексу України визначено перелік випадків, що дають право односторонньої відмови від виконання зобов'язань, без її погодження з контрагентом [18].

У цьому аспекті фахівці вважають важливим рішення Конституційного Суду України від 9.07.2002 р. № 15-рп/2002, що наголошує: право на звернення до суду за вирішенням спору не може бути обмежене законом чи іншими нормативно-правовими актами, тобто надсилання іншій стороні пропозицій про

розірвання договору є правом, а не обов'язком сторони, договірні права якої порушено [12, с. 28].

Таким чином, сторона господарського договору, права якої порушено, має право вибору: ініціювати припинення договірних відносин з попередженням іншої сторони, або ж шляхом прямого звернення до суду.

Основний метод аудиту фактів, який аудитор може використовувати при зборі доказів відповідно до вимог МСА 500 «Аудиторські докази», заснований на праві визначати форму та спосіб перевірки вимог шляхом розрахунків з різними дебіторами. правила та умови, або зміст наказів державного органу, у тому числі: рецензування; Інвентаризація; Рейтинг експертів; Голосування; Подивіться на обсяг виконаної роботи.

За допомогою методів дослідження, наприклад, можна знайти ситуації, щоб заощадити гроші та документи. Перевіряються різноманітні об'єкти, зокрема площі, місця зберігання матеріальних цінностей, документів, виробничо-торговельного обладнання, готової продукції, каси. Під час розслідування можуть бути виявлені докази порушення чи зловживання.

Розслідування є продовженням огляду, але знайоме з нормативними документами та застереженнями водночас. З поясненням відповідальної особи.

Інвентаризація є найефективнішим способом перевірки достовірності показників балансу, які є невід'ємною частиною фінансової звітності.

Дебіторська заборгованість може бути оформлена відповідно до МСА 505. «Зовнішні підтвердження». Згідно МСА 330 «Аудиторські процедури відповідно до оцінених ризиків» при визначенні рівня аудиторського ризику слід оцінити стан внутрішнього контролю.

Функції внутрішнього контролю визначаються керівництвом або власником підприємства залежно від змісту і специфіки його діяльності, обсягів, показників, системи управління.

Оцінка стану внутрішнього контролю та аудиту дебіторської заборгованості за такими напрямками:

- контроль повноти відображення;

- контроль реальності записів;
- контроль правильності розрахунків;
- контроль дотримання та управління часом обліку реєстрації (всі рахунки вказані в бухгалтерії). Книги, журнали та інформація розраховані правильно. Безнадійна заборгованість пов'язана з витратами звітного періоду.

Важливим кроком для аудиторів є встановлення надійності системи внутрішнього контролю за дебіторською заборгованістю. Завдяки наявності в компанії внутрішніх аудиторів зовнішні аудитори можуть використовувати результати своєї роботи, що в першу чергу перевіряє її довіру.

У додатку Ж.1 наведено внутрішні контрольні перевірки дебіторської заборгованості. На основі результатів внутрішнього контролю аудиторам зазвичай необхідно визначити суму ризику, зокрема дебіторської заборгованості та зобов'язань. На рис. 3.1 наведено загальну схему аудиту торговельної дебіторської заборгованості.

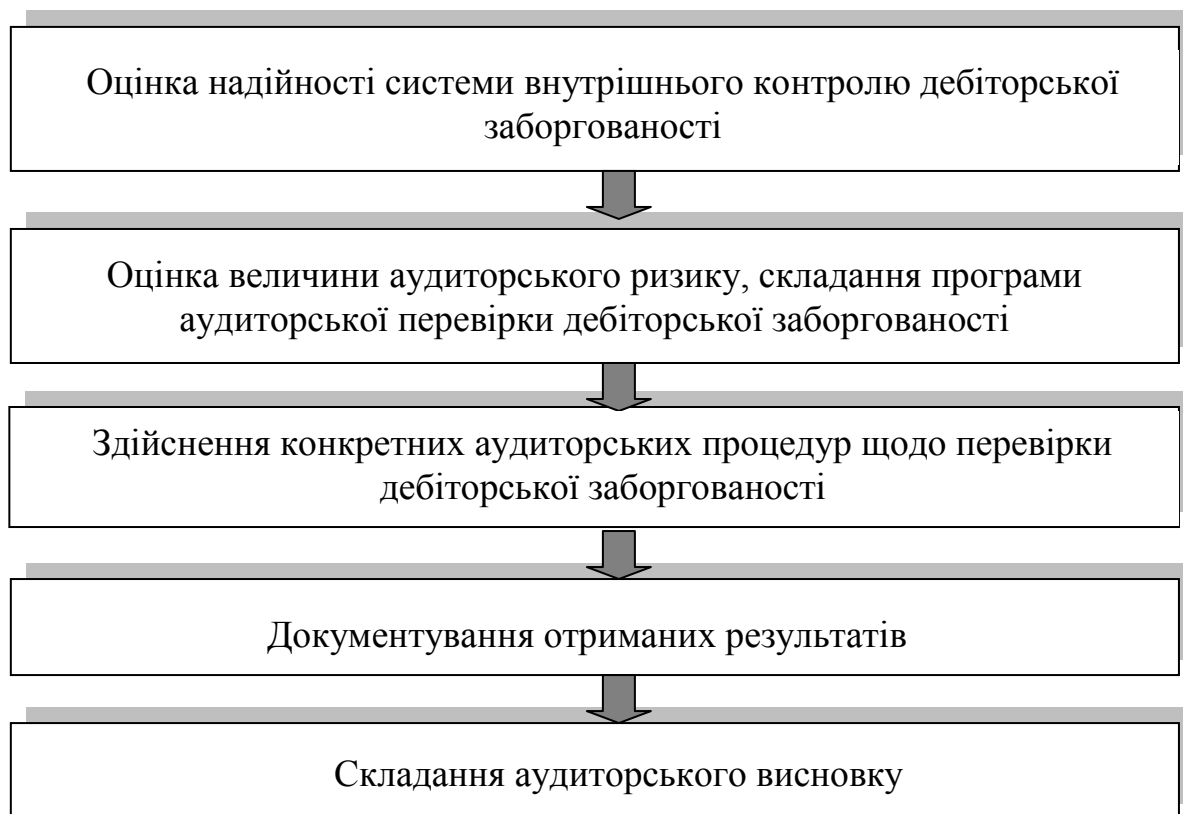

Рис. 3.1. Послідовність проведення аудиту дебіторської заборгованості за розрахунками з різними дебіторами

Планування аудиту згідно МСА 300 «Планування аудиту фінансових

звітів» охоплює складання загального плану очікуваних робіт і розробку аудиторської програми. До початку аудиту аудитор повинен розробити, документально оформити і погодити з клієнтом загальний план, де описується очікуваний обсяг робіт і хід аудиторської перевірки.

Оскільки ТОВ «Агрофірма «Авангард» не належить до суб'єктів, що підлягають обов'язковому аудиту, даний розділ носитиме проектний характер, а виконані розрахунки будуть умовними.

3.5. Методика та техніка проведення аудиту розрахунків за претензіями

Для реалізації плану аудитор повинен підготувати програму аудиту в письмовій формі, в якій визначати конкретні завдання та процедури для кожного суб'єкта аудиту.

Програма аудиту – це детальний перелік змісту аудиторської процедури. Це докладні інструкції для помічників аудиторів та учасників аудиту, а також засіб контролю якості аудиторської роботи. Програма аудиту включена в Додаток G.2.

На основі узагальнення досвіду роботи з аудиту дебіторської заборгованості визначте актуальні проблеми, викликані застосуванням фактичних правил (стандартів) бухгалтерського обліку, а також перераховані найбільш поширені помилки чи зловживання бухгалтерів, шахрайство, обман та перекручення (види). . В корисливих цілях дебіторська заборгованість виявляється аудитором під час перегляду звіту компанії клієнта. Для виявлення в процесі аудиту аудитор повинен розглянути такі основні види порушень:

- 1) Замінити виписку з банку на іншу або змінити відповідну суму, що вказує на погашення претензії (для встановлення цього факту необхідно звернутися до банку та компанії-боргу).

- 2) Кредит – це сума дебіторської заборгованості, отримана для погашення

непов'язаних боргів.

3) Незаконні бартерні операції для погашення боргів.

4) Амортизація непрацездатності та крадіжки шляхом збільшення дебіторської заборгованості.

5) Невідповідності в комплексних та аналітичних даних бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості та зобов'язань.

6) Приховати дебіторську заборгованість і зобов'язання шляхом відображення на балансі зменшеного, а не доданого залишку (докладно слід розглянути склад наступних статей балансу: «Товари, операції та дебіторська заборгованість за послуги» (рядки). 160, 161, 162) ;

7) Неправильне визначення (оцінка) суми заборгованості через коливання валютного курсу на дату балансу розрахунку в іноземній валюті.

8) Невірний розрахунок суми резервів незабезпечених боргів. Це може бути викликано:

- Відсутність порівнянної інформації за попередній звітний період.

- Арифметика неточна;

- Неправильна група боргу через несвоєчасне погашення боргу.

- Невідповідність суми, зазначеної в первинному документі, де оформлена дебіторська заборгованість.

- Відповідно до МСА 240 «Відповідальність аудитора за перевірку шахрайства під час аудиту фінансової звітності», шахрайство передбачає кількість претензій відповідальної особи (без довідкових та підтверджуючих документів щодо витрат, суми заборгованості із заробітної плати тощо). .));

- Неправильне виконання або відсутність договору, що лежить в основі відвантаження товарів та формування дебіторської заборгованості.

- Неправильна відповідь з рахунку при відображенні дебіторської заборгованості.

- Відображена дебіторська заборгованість не належить підприємству.

9) Кредит дебіторської заборгованості у валюті балансу за первісною вартістю, а не за чистою вартістю реалізації (в результаті завищена вартість

активів).

Першою важливою процедурою аудиту є перевірка суми боргу у різних боржників шляхом розрахунку інвентаризації.

Характеристикою розрахункової інвентаризації з різними дебіторами є фактична сума, визначена в процесі інвентаризації, сума боргу узгоджується (узгоджується) між двома сторонами, які беруть участь у розрахунку (як боржником, так і кредитором). Таке звірення, відповідно до п. 11.11 «Інструкції з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів, а також розрахунків» затвердженої наказом Мінфіну від 11.08.1994 р. № 69, здійснюється так:

а) Усі боржники компанії-кредитора зобов'язані подати до Інвентаризаційної комісії дану заяву про заборгованість для підтвердження факту боргу. Боржник повинен підтвердити або спростувати заборгованість протягом 10 днів з моменту отримання заяви.

б) Бухгалтерія повинна вимагати від постачальника платіжні та платіжні документи щодо заборгованості постачальника за незапрошені поставки після перевірки. Постачальник повинен надати ці документи замовнику або вказати, чому замовник не здійснив поставку чи не мав таких зобов'язань.

Інвентаризації, включаючи розрахунки, проводяться в певний день. До дати складеного запасу компанія, яка винаходить розрахунок, не може надати боржнику повний звіт про борг, оскільки немає даних, які повинен визначити боржник. Процес визначення заборгованості кожної компанії, яка здійснює розрахунки, займає деякий час. Зазвичай це займає 5-7 робочих днів.

Найбільшою проблемою розрахункової інвентаризації є отримання відповіді від підприємства-боржника на всі листи з випискою заборгованості, що супроводжуються підтвердженням або непідтвердженням даних, зазначених у виписці. З різних причин принаймні частина боржників не відповіла на надіслані ними листи. Особливо це характерно для боржників, які тривалий час мають борги.

Крім того, документальне підтвердження використовується в

арифметичній, фактологічній та матеріальній областях. Зустрічне коригування коштів між журналами — Ви також можете вносити коригування з ордерами 1 і 2 та контрагентами.

Аудитор також повинен визначити, чи є претензії, які пройшли позовну давність.

Особливу увагу слід приділити моніторингу розкриття дебіторської заборгованості в примітках до фінансової звітності.

Аудитори також повинні забезпечити порівнянність даних обліку заборгованості з небухгалтерськими звітами (директори, голови правління, звіти про фінансовий огляд). Стандарти законності включають перевірку законності операцій з дебіторською заборгованістю та відповідність чинному законодавству та нормативним актам.

При зборі загальної інформації про місце походження, облік дебіторської та зобов'язаної заборгованості та достовірність оцінок аудитор визначає перелік інформації, наданої клієнтом або отриманої аудитором під час аудиту.

Результати проведених аудиторських процедур мають бути задокументовані. Аудитори повинні приділяти особливу увагу підготовці робочих документів.

Робоча документація МСА 230 «Аудиторська документація» – це записи, за допомогою яких аудитор фіксує проведені процедури перевірки, тести, одержану інформацію та висновки, винесені за результатами аудиту.

Зміст робочої документації аудитора залежить від його професійної підготовки.

Робочі документи поділяють на:

- постійні (містять інформацію, що не змінюється протягом тривалого періоду (у роках) – копії статутних, реєстраційних документів тощо;
- поточні (містять інформацію щодо поточних періодів фінансово-господарської діяльності клієнта: каса, банк, реалізація та ін.).

Дослідимо перевірку аудитором претензійних розрахунків на умовному прикладі.

Досліджуваним підприємством при оприбуткуванні протруювача для насіння «Комбат» виявлено порушення договірних умов в частині якості поставлених хімічних засобів, зокрема відсоток вмісту діючої речовини склав при лабораторному аналізі 17,5 %, хоча за даними сертифікатів мав складати 25,5%, внаслідок підтвердження цього факту до постачальника було складено претензію і обчислено згідно загальноприйнятої методики суму санкцій на всю партію – 8750 грн. Претензія була у повному обсязі визнана постачальником та відшкодована підприємству. У податковому обліку одержувача відшкодування операція з отримання претензійних сум відображення не знайшла.

Аудитор склав відповідний робочий документ, враховуючи, що з моменту виникнення факту до моменту проведення аудиту пройшло 2 квартали – податкових періоди для податку на прибуток, недоїмку з якого допустило досліджуване підприємство (табл. 3.2).

Отже, за відсутності аудиту санкції за 2 податкові періоди складуть 1093,76 грн., що на 875,01 грн. більше, ніж це було б за умови проведення аудиту. Означена сума економії складе ефективність аудиту цієї конкретної ситуації.

Таблиця 3.2

Відомість перевірки податкових наслідків розрахунків за претензіями

Дата, зміст операції	Записи в обліку		Податкові наслідки		Донараховано податку на прибуток, грн.	Фінансові ризики, грн. (за кожен період)
	замо вник	ауди тор	замо вник	ауди тор		25% (виявлення контролюючими органами)
5.05. 2019 Одержано претензійну суму санкцій від ПП «Гама» (виписка банку № 265-П від 05.05.14)	Дт 311 Кт 374	Дт 311 Кт 374	-	+ПД 8750	2187,5	546,88

Хід та підсумки досліджень зі збору аудиторських доказів фахівець документує відповідно до вимог МСА 230 «Документація».

Робочий документ аудитора – це запис аудитора, який створюється під

час планування, підготовки та проведення перевірки та узагальнення даних. Це може бути документована інформація, отримана від клієнтів, третіх сторін під час аудиту, або усні повідомлення, задокументовані аудитором за допомогою тестів.

Аудиторська документація складається з двох видів документів: робочої та підсумкової.

Завдання аудитора полягає в тому, щоб підтримувати документацію, пов'язану з рішеннями, прийнятими на основі результатів аудиту, які лежать в основі аудиторського висновку.

Робочі документи мають відповідати ряду вимог:

- містити достатньо повну й детальну інформацію для підтвердження виконаних процедур та висновків іншим суб'єктом аудиторської діяльності;
- відображати найбільш суттєві моменти, за якими аудитору необхідно висловити професійне судження, охоплювати основні напрями перевірки і завдання, що були поставлені і вирішені аудитором;
- враховувати інформацію, що відноситься не тільки до звітного періоду, але й дані попереднього періоду та свідчення про події після закінчення звітного періоду, що мають істотний вплив на діяльність та фінансовий стан підприємства;
- дозволяти оцінити фінансову звітність у відповідності з встановленими критеріями і ознаками;
- містити докази того, що перевірка виконана відповідно до МСА та застосовуваних законодавчих вимог;
- бути оформленими чітко, розбірливо із застосуванням обґрунтованої індексації в досьє, з розшифруванням скорочень, посиланням на джерела інформації та походження прикладених документів.

Таким чином, аудит нетоварної дебіторської заборгованості – важлива ділянка операційного аудиту, що дозволяє покращити стан обліку та внутрішнього контролю заборгованості.

3.6. Узагальнення результатів аудиторського дослідження

Аудитор надаватиме аудиторські звіти та структурні аудиторські висновки відповідно до МСА700 «Висновок незалежного аудитора щодо повного пакета фінансових звітів загального призначення», на основі результатів аудиту претензій щодо розрахунків з різними боржниками.

Аудиторський звіт може бути створений у будь-якому форматі, але має містити: назву, посилання, обсяг аудиту, аудиторський висновок фінансової звітності, дату аудиторського звіту, адресу аудиторської компанії, аудиторський висновок. До кожного елемента аудиторського висновку визначаються такі вимоги:

Назва аудиторського звіту має містити аудиторський запис незалежного аудитора (аудитора) та має містити адресу аудиторського звіту (Рада директорів, акціонери тощо).

У преамбулі має бути надано інформацію про склад фінансової звітності, що перевіряється, дату складання та розподіл обов'язків між керівництвом об'єкта аудиту щодо достовірності звіту та аудитором щодо обґрунтованості аудиторського висновку. мають.

У розділі «Маштаб перевірки» – стандарти якості аудиту (стандартні вимоги, встановлені українською та загальною практикою чи міжнародними стандартами аудиту), планування та аудит із достатньою впевненістю, а також оцінка облікових помилок. Ви повинні висловити свою думку з цього приводу. Ці системи, вплив матеріалу на фінансову звітність, дослідницькі методи (перевірка) принципів бухгалтерського обліку для оцінки статей звітності, а також методи обліку, які використовуються підприємствами.

У розділі «Висновок аудитора щодо перевіреної фінансової звітності» аудитор оцінює перевірену фінансову звітність та за всіма важливими аспектами вимоги керівництва щодо процедур звітності та принципів бухгалтерського обліку, запроваджених в Україні. Оцінка відповідності.

Розділ «Дата аудиторського висновку» тепер визначає, чи буде ця дата

включена до дати завершення аудиту.

Аудиторський висновок підписується директором аудиторської компанії або уповноваженою особою, яка має сертифікат українського аудитора залежно від виду аудиту.

У розділі Адреса аудиторської компанії вказується адреса компанії, місцезнаходження (офіційна адреса), а також кількість і порядок ліцензій УБА.

На завершення аудитор повинен висловити думку щодо:

- Цілісність та адекватність отриманої інформації.
- Відповідність системи бухгалтерського обліку чинним нормам і законам.

- Узгоджується з поточними даними бухгалтерського обліку фінансової звітності, законами та нормативними актами.

Залежно від стану бухгалтерського обліку та звітності компанії висновок аудитора може бути позитивним, умовно позитивним або негативним (або відмовою від надання висновку щодо фінансової звітності компанії).

Колекція документів, які модифікуються (збираються) аудитором у процесі перевірки фінансової звітності підприємства-клієнта, називається аудиторським файлом (папкою) з унікальним ідентифікаційним номером та назвою.

Робочі документи в аудиторській справі розташовані в певному порядку. Загальна структура робочої папки документів аудитора:

1. Титульна сторінка.
2. Зміст.
3. Умовні позначення, які вживаються в робочих документах.
4. Організаційні документи (договір, лист-зобов'язання, наказ про призначення групи аудиторів, попереднє листування з підприємством-клієнтом).
5. План і програма аудиторської перевірки.
6. Документи, що дають загальну інформацію про створення та діяльність підприємства, його структуру.

7. Документальні перевірки окремих статей звітності (рахунків) бухгалтерського обліку.

8. Звіт та висновок аудитора.

9. Рекомендації аудитора, результати аналізу фінансового стану підприємства та їх коментарі.

10. Копії перевіреної аудитором фінансової звітності, окремих первинних документів та поточних облікових реєстрів.

11. Інші необхідні додатки (визначені аудитором за потребою самостійно).

Аудитори повинні вжити заходів для забезпечення конфіденційності та збереження робочих і підсумкових документів достатньо довго, щоб задовольнити потреби професійних бухгалтерів. Також необхідно дотримуватися правил та умов зберігання цих документів.

Після перевірки робочі документи залишаються у аудитора. Він має право створити сертифікат на основі витягу з цього сертифіката. Однак права власності обмежені етичними стандартами та конфіденційністю інформації. Вилучати документи будуть лише у кримінальних справах проти аудиторської фірми.

Після закінчення аудиту у аудитора (компанії) залишається принаймні один примірник усіх підсумкових документів.

Аудиторський висновок — це документ з більш повним змістом, який складається за домовленістю між аудитором і замовником. Аудиторські висновки надаються різним користувачам і створюються спеціально для вас.

Аудиторський звіт складається з трьох частин: загальної, аналітичної та підсумкової (зключної).

Загальний (вступний) розділ аудиторського звіту аудиторської фірми повинен містити такі необхідні дані: назва документа та ім'я клієнта. Зібрати місце і дату. Назва аудиторської фірми та її адреса. Порядковий номер ліцензії на проведення аудиту, дата її видачі, назва установи, яка видає ліцензію, та термін дії ліцензії. Номер реєстраційного свідоцтва; Номер чека; Ім'я, прізвище

та по батькові всіх аудиторів, які беруть участь у перевірці.

Загальний (вступний) розділ аудиторського висновку, складеного незалежним аудитором, повинен містити такі дані: ім'я, прізвище, по батькові. Досвід проведення аудиту; найменування органу, який видав ліцензію на здійснення аудиторської діяльності, дату видачі та строк дії ліцензії. Номер свідоцтва про реєстрацію; Поточний номер запасу; Ім'я (Назва) одержувача аудиторського висновку (замовника аудиту або іншої узгоджуючої з ним статутної чи фізичної особи).

Розділ аналізу складається з опису перевіреної фінансової інформації та опису аудиту.

Опис перевіреної фінансової інформації описує тривалість перевіреного фінансового звіту, тип звіту, інструкції (якщо такі є) щодо обмеження доступу до інформації аудитора, а також між аудитором та керівництвом. Це розподіл обов'язків.

У розділі «Аналіз» наведено чіткий перелік сфер діяльності клієнта, які постійно та вибірково перевіряються та можуть вплинути або пошкодити внутрішній контроль компанії, інтереси власника за результатами бухгалтерського обліку. . Уряд чи треті сторони. Рекомендації аудитора щодо недоліків і порушень, не усунутих під час аудиту, а також аналітичний огляд підприємства викладаються окремо.

Остання частина – висновок аудитора щодо достовірності перевіреної фінансової звітності. По суті, це висновок аудитора щодо перевіреної фінансової звітності, а якщо вона оприлюднена в іншому офіційному документі, а саме завіреному підписі та печатці (аудиторська фірма), то це називається аудиторським висновком.

Аудиторський висновок підписується керівником аудиторської фірми (або уповноваженим керівником) та аудитором, який проводить аудит, і адресується замовнику до дати складання, засвідченої печаткою підприємства. Кожна сторінка аудиторського звіту підписується аудитором, який проводить аудит, та засвідчується його особистою печаткою.

Аудиторський висновок підписується аудитором та керівником (або уповноваженим керівником) аудиторської компанії, яка проводить аудит.

Зразок розділу підтвердження аудиторського звіту щодо висновків претензій у Додатку Ж.3.

Висновки до розділу 3.

У ході дослідження було систематизовано документальні підстави для визнання різних видів нетоварної дебіторської заборгованості

У ході розгляду операцій підприємств, що відбуваються за участі третіх сторін (перевізників) встановлено: якщо під час перевезення сталися випадки, що призвели до збитків, на суму яких потерпіла сторона виставляє претензію, логістична компанія опиняється у ситуації «транзитного» агента у розрахунках за претензіями. Характер обліку рахунків-фактур залежить від виду компенсації. Це можуть бути штрафи та суми, визначені договором або ст. Господарські кодекси України 224, 225 і 314 - Відшкодування шкоди внаслідок пошкодження або відсутності вантажу.

Бухгалтерський та податковий облік операцій з розрахунків за претензіями у експедитора залежить від виду «транзитного» відшкодування, що відображується в системі його обліку та звітності: якщо претензія задовольняється як відшкодування збитків, це не викликає податкових наслідків, якщо претензія задовольняється як штраф – експедитор зобов'язаний визнати такі суми у складі доходів діяльності.

Визначено мету, завдання і нормативно-інформаційне забезпечення аудиту нетоварної дебіторської заборгованості, розкрито зміст методики та техніки аудиту розрахунків за претензіями, а також процедурні аспекти узагальнення і реалізації результатів аудиторського дослідження.

При дослідженні питання нормативних регламентів досудового врегулювання спорів як складової претензійної роботи підприємства встановлено, що обліку розрахунків за претензіями на підприємстві завжди

передуює договірно-претензійна робота, зокрема, процедура інвентаризації господарських договорів, попередження випадків їх порушення, з'ясування причин та ймовірних наслідків таких порушень, розрахунку фінансових ризиків та ймовірних втрат.

Однак, у практичній діяльності підприємств, особливо тих, які не мають штатного юриста, часто виникає питання: якщо контрагент порушив умови договору, чи підприємство має право на розірвання такого договору в односторонньому порядку без відповідного попередження? У цьому аспекті законодавча база та відповідні рішення й постанови Верховного Суду України, Конституційного суду України та Вищого господарського суду України містять неоднозначні формулювання, що дають підставу для сумнівів та різнотлумачень у вирішенні даного питання.

Для з'ясування правильного алгоритму дій зі сторони, договірні права якої порушено, в першу чергу необхідно звернутися до ст. 188 Господарського Кодексу України, формулювання якої відповідає ст. 11 Господарського процесуального Кодексу України, а тому дає підставу вважати її імперативною законодавчою нормою.

Таким чином, принципова позиція у дотриманні вищезгаданих нормативних документів вимагає обов'язкового надсилання пропозиції про розірвання угоди іншій стороні, оскільки попередження має на меті захистити іншу сторону від можливих втрат і збитків.

Разом з тим, норми господарського та господарського процесуального права не встановлюють жодних санкцій за порушення процедури розірвання господарського договору, тобто таке порушення не спричиняє негативних юридичних наслідків у вигляді відмови у прийнятті позовної заяви чи припинення провадження у справі.

Тому в принципі не допускається в односторонньому порядку змінювати або розірвати договір. Це відповідає характеру договору як двостороннього (або багатостороннього) договору. Однак конкретні договірні відносини з бізнес-ризиком можуть збільшити фінансові втрати, коли одна сторона сильно

покладається на бажання іншої та чекає відповіді.

Таким чином, сторона господарського договору, права якої порушено, має право вибору: ініціювати припинення договірних відносин з попередженням іншої сторони, або ж шляхом прямого звернення до суду.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У дипломній роботі наведені результати дослідження, що полягають в теоретичному обґрунтуванні та практичному розгляді питань обліку і аудиту операцій щодо розрахунків за претензіями й дають змогу зробити ряд висновків.

1. Теоретичні основи організації обліку розрахунків з різними дебіторами передбачають з'ясування методів оцінки нетоварної дебіторської заборгованості, засад класифікації дебіторської заборгованості за строками погашення, підходів до відображення на рахунках бухгалтерського обліку при використанні автоматизованої системи обліку. Для поліпшення стану внутрішньо-господарського контролю розрахунків з різними дебіторами пропонуємо в підприємстві класифікувати заборгованість за строками непогашення та дебіторів за рівнем їх надійності на основі попередніх угод з ними.

2. Правильна організація роботи зі скаргами та своєчасне відображення результатів у бухгалтерському обліку є запорукою стабільної та ефективної роботи підприємства.

Ви можете виставляти рахунки постачальникам і підрядникам. Виявляє арифметичні помилки для контрактної ціни та розбіжностей у вартості, виявлених під час перевірки рахунків-фактур. Виявити, чи порушує якість товару технічні та договірні вимоги. Через відсутність вантажу; через брак постачальників і легку недбалість. З вашого рахунку списана неправильна сума. Під час нашої роботи ми систематично отримували вигоду від претензій як досудового засобу вирішення спорів.

3. Облік розрахунків за претензіями базується на правильному визначенні претензійних сум та розміру завданої шкоди. У якості авторської розробки систематизовано методичні засади визначення розміру шкоди для правильного виставлення претензії та запропоновано підприємству до використання у вигляді робочої таблиці.

4. Дослідження проводилось за даними ТОВ «Агрофірма «Авангард» Петропавлівського району Дніпропетровської області. За даними фінансової звітності, сума дебіторської заборгованості у 2020 р. порівняно з 2018 р. загальна величина дебіторської заборгованості збільшилася на 474 тис. грн., або в 14 разів.

5. Дебіторська заборгованість за продукцію (товари, роботи, послуги) у 2020 р. склала 492 тис. грн.; інша поточна дебіторська заборгованість збільшилася на 65,3 % і склала у 2020 р. 16 тис. грн.

6. Наявність простроченої товарної дебіторської заборгованості свідчить про відсутність або ігнорування платіжної дисципліни з боку дебіторів та вимагає поглибленого дослідження змісту господарських договорів з метою встановлення величини не виправданої заборгованості з подальшим ініціюванням позовів щодо відшкодування збитків.

7. Основна мета облікової політики – забезпечити одержання достовірної інформації про майновий і фінансовий стан підприємства, результати його діяльності, необхідні для всіх користувачів фінансової звітності з метою прийняття відповідних рішень.

У діючому по об'єкту наказі про облікову політику положення з організації обліку дебіторської заборгованості висвітлені недостатньо, тому наказ потребує доповнення згідно виділених елементів. Доповнення наказу згідно з рекомендаціями дозволить усунути невизначеності при визнанні, класифікації та оцінці дебіторської заборгованості.

8. У ході дослідження було систематизовано документальні підстави для визнання різних видів нетоварної дебіторської заборгованості. Стосовно документування розрахунків з нетоварної дебіторської заборгованості – визначено документальні підстави визнання нетоварної дебіторської заборгованості.

Крім самої претензії щодо певного набору реквізитів претензії при оприбуткуванні товарів або матеріалів, є позов. До нього слід додати дії, що підтверджують недолік продукту. а) копії додаткових документів або

порівняльної інформації. Квитанція станції (порту) призначення для перевірки ваги вантажу (якщо перевірка проводиться). Запечатайте місце пакування, де виявлені дефекти. Товарні документи.

Претензії до операторів можуть здійснювати дії на підставі технічного стану вагона або контейнера, відкривати вагон або контейнер для митного контролю, кордону та інших видів контролю або вживати заходів щодо пошкодження вагона або контейнера.

9. У межах використання для автоматизації облікового процесу програмних бухгалтерських продуктів традиційні вказівки з руху документів (графік документообігу) не розробляються, а налагоджуються електронні маршрути документів, чим і забезпечується організація документообігу.

10. Синтетичний облік розрахунків з різними дебіторами ведеться з використанням однойменного рахунку. Причому за дебетом рахунка 37 «Розрахунки з різними дебіторами» відображається виникнення дебіторської заборгованості, за кредитом – її погашення чи списання.

Синтетичний облік розрахунків за претензіями ведеться на активному субрахунку рахунка 37 – 373, де за дебетом відображаються суми розрахованої шкоди для підприємства, що підлягає погашенню контрагентом. А за кредитом – погашення сум претензій та відшкодування збитків.

У ході роботи систематизовано типову кореспонденцію рахунків з означеної нетоварної дебіторської заборгованості.

11. Основним завданням аудиту дебіторської заборгованості є встановлення основної форми розрахунків, інвентаризація дебіторської заборгованості, перевірка достовірності обліку зобов'язань, вплив на дотримання фінансово-бухгалтерської дисципліни та платоспроможність підприємства. Оцінити реальність заборгованості, достовірність бухгалтерського обліку через різні боргові зобов'язання. В роботі проведено дослідження означених розрахунків з нетоварної дебіторської заборгованості на умовних ситуаціях з розрахунком фінансових ризиків та підготовкою робочих й підсумкових документів аудитора.

12. Як визначено у ст., врегулювання безнадійної та підозрілої заборгованості регулюється нормами податкового законодавства України ст. 159 «Непрацююча та підозріла заборгованість», пп. 159.1.1. Платник податку-продавець товарів, робіт або послуг звітує про вартість поставлених товарів, виконаних товарів та наданих послуг протягом поточного або попереднього податкового періоду, якщо покупець зберігає товари. Ви маєте право вирахувати свій дохід протягом цього періоду. Послуги, які працюють без згоди платника податку на оплату вартості (з наданням іншого виду компенсації вартості). Ви маєте право вирахувати свій дохід, якщо протягом звітного періоду відбулося будь-яке з наступного:

а) Платник податку подає до суду позов (заяву) про стягнення заборгованості з покупця або про порушення процедури банкрутства чи стягнення заставленого майна.

б) На вимогу продавця нотаріус робить виконавчий напис про стягнення заборгованості з покупця або стягнення заставного майна (без урахування податкових зобов'язань).

13. У сільськогосподарських підприємств невиправдана дебіторська заборгованість виникає: а) внаслідок затримки платежів з боку покупців; б) у випадку несвоєчасного одержання товарів (робіт, послуг) від постачальників (при умові повної передоплати); невиправдана кредиторська заборгованість – а) при недотриманні платіжної дисципліни в розрахунках з постачальниками; б) у випадку несвоєчасного відвантаження продукції покупцям (при умові повної передоплати). Для успішного управління дебіторською заборгованістю необхідно враховувати, що першоджерелом виникнення балансових прав та зобов'язань у підприємства є господарський договір, а наявність дебіторської та кредиторської заборгованості обумовлена виконанням договірних зобов'язань суб'єктами господарської діяльності (додаток 3). Таким чином, аналіз дебіторсько-кредиторської заборгованості підприємства є, по суті, аналізом його договірних зобов'язань.

Для удосконалення стану обліку розрахунків за претензіями можна

внести наступні пропозиції, що сформульовані на основі результатів проведених досліджень:

- застосовувати у практиці обліку запропоновані внутрішні регламенти організації обліку: положення про бухгалтерію та технологічну картку бухгалтера автоматизованого обліку розрахунків за нетоварною дебіторською заборгованістю;

- у випадку пред'явлення претензії її необхідно зареєструвати у рекомендованому «Журналі обліку претензій» і у подальшому стежити за строками проходження її розгляду;

- для правильного розрахунку завданої підприємству шкоди до зазначення у претензії використовувати запропонований робочий документ-таблицю у якості методичної підтримки розрахунків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова Н. С. Облік в зарубіжних країнах : [навч. посіб.] / [Акімова Н. С., Грінько А. П., Топоркова О. В. та ін.]. – Х. : ХДУХТ, 2019. – 288 с.
2. Актуальні питання обліку, аналізу і аудиту: теорія та практика : [колективна монографія у 2 т. / за ред. П. Й. Атамаса]. – Дніпропетровськ : ФОРМ Дробязко С. І., 2014. – Т. 2. – 408 с.
3. Алексеєва А. В. Звітність підприємств : навч. посібник [для студ. вищих навч. закл.] / Алексеєва А. В., Шаповалова А. П., Уманців Г. В. ; 2-ге вид., доп. та переробл. - К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. - 367 с.
4. Аналітична оцінка та контроль бізнес-процесів в межах маркетингової стратегії суб'єкта господарювання: монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Замули І.В. – Житомир: Видавець О.О. Євенок, 2019. – 388 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://eztuir.ztu.edu.ua/handle/123456789/3960>.
5. Арбітражний процесуальний кодекс України № 1799 від 6.11.1991 р. зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : [http : // www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
6. Бабіч В. В. Фінансовий облік - 2 : [навчальний посібник] / В. В. Бабіч. - К. : КНЕУ, 2010. - 434 с.
7. Баранова А. О. Аудит : [навч. посіб.] / Баранова А. О., Наумова Т. А., Кашперська А. І. – Х. : ХДУХТ, 2020. – 246 с.
8. Безверхній К. В. Інформаційний комплекс облікової системи та звітність в Україні : Текст [монографія] / К. В. Безверхній, І. В. Бочуля. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 184 с.
9. Белоусов А. Розрахунки за претензіями: організація претензійно-позовної роботи, бухгалтерський і податковий облік / А. Белоусов // Все про бухгалтерський облік. – 2018. – № 83. – С. 3-6.
10. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік : [підручник] / Р. Ф. Бруханський. – Тернопіль : ТНЕУ, 2019. – 480 с. [Електронний ресурс] –

Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/8959/1/Бруханський%20Р.%20Ф.%20Бухгалтерський%20облік.%20Підручник%2С%202019.pdf>.

11. Бухгалтерський облік у виробничих та агросервісних кооперативах : [посібник] / [Плаксієнко В. Я., Мармуль Л. О., Маренич Т. Г. та ін.]; за заг. ред. В. Я. Плаксієнка. – К. : Центр учбової літератури, 2020. – 520 с.

12. Вишиваний В. Розірвання госпдоговору через суд: чи обов'язкове досудове врегулювання [Текст] / В. Вишиваний // Все про бухгалтерський облік. – 2018. – № 60. – С. 28.

13. Войнаренко М. П. Управлінський облік : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / Войнаренко М. П., Радецька Л. П., Овод Л. В. - Хмельницьк : ХНУ, 2013. - 363 с.

14. Галузеві стандарти обліку та фінансової звітності : [кол. монографія] / [В.М. Жук, Ю.С. Бездушна, Б.В. Мельничук та ін.] ; за ред. В.М. Жука. – К. : Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», 2018. – 370 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://magazine.faaf.org.ua/images/stories/juk/galuz_standarty_monogr2018/Galuz_standart_A5_fin.pdf.

15. Голов С. Ф. Трансформація фінансової звітності українських підприємств у фінансову звітність за міжнародними стандартами : [метод. посібник] / Федер. проф. бухгалтерів і аудиторів України / Голов С. Ф., Костюченко В. М., Кулага О. М. - К. : ФПБАУ, 2013. - 267 с.

16. Головка Т. В. Фінансовий облік-1: [підручник] / Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана» / Т. В. Головка. - К. : КНЕУ, 2008. - 416 с.

17. Голубнича Г. П. Звітність підприємства : [навчальний посібник] / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка / Г. П. Голубнича, Т. Г. Мельник. – К. : Київський університет, 2012. - 575 с.

18. Господарський кодекс України № 436-IV від 16. січ. 2003 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

19. Господарський процесуальний кодекс України № 1798-ХІІ від 6.

листоп. 1991 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.

20. Гудзь Н. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / Гудзь Н. В., Денчук П. Н., Романів Р. В. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : ЦУЛ, 2019. – 424 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://culonline.com.ua/Books/Buh%20Oblik%20Gudz.pdf>.

21. Економічний аналіз : навч. посіб. / Волкова Н. А., Волчек Р. М., Гайдаєнко О. М. та ін. ; за ред. Н. А. Волкової. – Одеса : ОНЕУ, 2018. – 310 с.

22. Економічний аналіз: Навч. посібник. За ред. Волкової Н. А. / Н. А. Волкова, Р. М. Волчек, О. М. Гайдаєнко та ін. – Одеса: ОНЕУ, ротاپронт. – 2018. – 310 с.

23. Єгорова О. В. Аналіз господарської діяльності: [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів аграрного профілю] / О. В. Єгорова, Л. О. Дорогань-Писаренко, О. Ю. Литвин. – Полтава : РВВД ПДАА, 2019. – 306 с.

24. Загородній А.Г. Бухгалтерський облік: основи теорії та практики : [підручник] / А.Г. Загородній; 3-тє вид., доп. і переробл. - Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2012. - 340 с.

25. Задорожний З.-М. В. Фінансова звітність підприємств відповідно до П(С)БО та МСФЗ: проблеми гармонізації / Концепція розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту в Україні : [монографія] / Задорожний З.-М. В., Крупка Я. Д., Омецінська І. Я. ; за наук. ред. д.е.н., проф. З.-М. В. Задорожного, д.е.н., проф. Я. Д. Крупки. – Тернопіль : ТНЕУ, 2018. – С. 25 - 59.

26. Закон України «Про аудиторську діяльність» № 3126-ХІІ від 22.04.1993 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

27. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» № 996-ІХ від 16 лип. 1999 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

28. Закон України «Про транспортно-експедиторську діяльність» № 1955-

IV від 1 лип. 2004 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1955-15>.

29. Звітність підприємств : навч. посіб. [(для студ. вищ. навч. закл. за спец. «Облік і оподаткування»)] / [Пантелеев В. П., Юрченко О. А., Курило Г. М., Безверхий К. В.] ; за заг. редакцією д. е. н., проф. В. П. Пантелеева. – К. : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2020. – 432 с.

30. Звітність підприємства : [підручник / [Бондар М. І., Верига Ю. А., Орищенко М. М. та ін.] – К. : ЦУЛ, 2018. – 570 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://culonline.com.ua/Books/Zvitnist%20pidpr_Bondar.pdf.

31. Іванов Ю. Б. Податковий облік та звітність : [підручник] / Іванов Ю. Б., Карпова В. В., Найденко О. Є. - К. : Знання, 2011. – 684 с.

32. Івахненко С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту : [навчальний посібник] / С. В. Івахненко; 4-те вид., випр. і допов. – К. : Знання, 2013. – 343 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ivakhnenkovaudit.info/IT_in_control&auditing.pdf.

33. Інструкція «Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» № 22 від 21 січ. 2004 р. / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>.

34. Інструкція по інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків № 69 від 11 серп. 1994 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0202-94>.

35. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291 від 30 лист. 1999 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України . – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

36. Інформаційні системи і технології в обліку й аудиті : [підручник] / [Шквір В. Д., Загородній А. Г., Височан О. С.] Четверте видання, доопрацьоване і доповнене. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. – 404 с.

37. Карпенко Р. В. Облік, калькуляція і звітність : [навч.-метод. видан.] / Р. В. Карпенко. – 2018. – 341 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.npl.org.ua/download/Metodychna/Vykladachi/Nazaruk/oblik_i_zvitnist.pdf.

38. Конституція України № 254к/96-ВР від 28 черв. 1996 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

39. Корнійчук Г. Суми за претензіями: облік в експедитора [Текст] / Г. Корнійчук // Все про бухгалтерський облік. – 2012. – № 45. – С. 14-16.

40. Костецький О. М. Облік господарських операцій у комп'ютерному середовищі «1С: Бухгалтерія 7.7» [Текст] : [навч. посіб.] / Костецький О. М., Пасічник Т. В., Костецька І. І. - Л. : Растр-7, 2013. – 274 с.

41. Крупка Я.Д. Фінансовий облік : [підручник] / Я. Д. Крупка. – [2-ге вид., випр. і доп.] - К. : Кондор, 2013. - 550 с.

42. Кузіна Р. В. Корпоративний облік і звітність в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку : [монографія] / Р. В. Кузіна. – Херсон : Грінь Д. С., 2018. – 416 с.

43. Кузнецова С. О. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами : [навч. посіб.] / С. О. Кузнецова, І. Б. Чернікова. – Х. : Видавництво «Лідер», 2019. – 318 с.

44. Кулик В. А. Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку : [монографія] / В. А. Кулик. – Полтава : РВВ ПУЕТ, 2014. – 373 с.

45. Левицька С. О. Звітність підприємств : навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / С. О. Левицька. - Рівне : НУВГП, 2009. - 213 с.

46. Легенчук С. Ф. Багатоваріантність в бухгалтерському обліку: історико-теоретичні аспекти / С.Ф. Легенчук. – Житомир : ЖДТУ, 2020. – 204 с.

47. Легенчук С. Ф. Документування в бухгалтерському обліку: процесний підхід: [колективна монографія] / Легенчук С. Ф., Вольська К. О., Вакун О. В. – Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г. М., 2019. – 228 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/2567/%D0>

%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F.pdf.?sequence=1&isAllowed=y.

48. Лень В. С. Бухгалтерський облік у галузях економіки : [підручник] / В. С. Лень, В. В. Гливенко. - Чернігів : Десна Поліграф, 2013. - 437 с.

49. Лень В. С. Управлінський облік : [підручник] / В. С. Лень. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2018. – 328 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.bohdan-digital.com/userfiles/file/catalog/review_file_405968745.pdf.

50. Лист Мінфіну України «Про облікову політику» № 31-34000-10-5/27793 від 21 груд. 2005 р. [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=58984&cat_id=34931.

51. Лист Мінфіну України «Про суттєвість у бухгалтерському обліку і звітності» № 04230-04108 від 29 лип. 2003 р. [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=33638&cat_id=34931.

52. Лучко М. Р. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами / М. Р. Лучко, І. Д. Бенько. – Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ, 2019. – 360 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/18078/1/%D0%9A%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B0%20%D0%9C%D0%A1.pdf>.

53. Лучко М. Р. Інформаційні системи і технології в обліку й аудиті: Навчальний посібник / М. Р. Лучко, О. В. Адамик. – Тернопіль : ТНЕУ, 2019. – 252 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/17055>.

54. Мельник М. І. Податковий контроль в Україні: проблеми та пріоритети підвищення ефективності : [монографія] / Мельник М. І., Лещух І. В. – Львів : ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України», 2018. – 330 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://ird.gov.ua/irdp/p_20180301.pdf.

55. Методичні рекомендації з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів, розрахунків та незавершеного виробництва сільськогосподарських підприємств, затверджені Наказом Міністерства аграрної політики України № 37-27-12/14023 від 04.12.2003 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : [http : // www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).

56. Методологія комплексного оцінювання ефективності розвитку підприємств : монографія / В. С. Пономаренко, І. В. Гонтарева; за заг. ред. докт. екон. наук, проф. Пономаренка В. С. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 404 с.

57. Міжгалузеві нормативи чисельності працівників бухгалтерського обліку, затверджено Наказом Міністерства праці та соціальної політики України № 269 від 26 верес. 2003 р. / Ліга закон. - Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN7694.html.

58. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» від 1 січ. 2012 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_013.

59. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 36 «Зменшення корисності активів» від 1 січ. 2012 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_047.

60. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» від 1 січ. 2012 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_051.

61. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» від 1 січ. 2012 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_020.

62. Міщенко А. П. Стратегічне управління : навчальний посібник / А. П. Міщенко. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://westudents.com.ua/knigi/294-strategchne-upravlnnya-mschenko-ap.html>

63. Наказ Міністерства аграрної політики України «Про погодження облікової політики підприємства» № 254 від 11. квіт. 2007 р. [Електронний ресурс] / Інформаційний портал України. – Режим доступу: <http://ua-info.biz/legal/baselw/ua-qmwuyu.htm>.

64. Науково-методичні аспекти обліково-аналітичної системи підприємства : монографія / [В. В. Немченко, Л. В. Іванченкова, Н. М. Купріна, Г.О. Ткачук та ін.] ; за заг. ред. доктора екон. наук, проф. В.В. Немченко ; Одеська національна академія харчових технологій. – Одеса : Фенікс, 2019. – 352 с.

65. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» № 73 від 7 лют. 2013 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

66. Небильцова О. В. Облік і звітність за міжнародними стандартами : [навчальний посібник] / Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» / О. В. Небильцова. - К. : КНЕУ, 2011. - 453 с.

67. Отенко І. П. Фінансовий аналіз : навч. посібник / Отенко І. П., Азаренков Г. Ф., Іващенко Г. А. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 156 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://shron1.chtyvo.org.ua/Otenko_Iryna/Finansovyi_analiz.pdf.

68. Пічугін П. 1С: Бухгалтерія: доступно для бухгалтера: [повний практичний посібник для сучасного бухгалтера] / П. Пічугін. – Харків : Фактор, 2010. – 452 с.

69. Плиса В. Й. Бухгалтерський облік : [підручник] / В. Й. Плиса, З. П. Плиса. - Л. : Вид-во ННВК «АТБ», 2013. - 419 с.

70. Податкова система : [навч. посіб.] / [Баранова В.Г., Дубовик О. Ю., Хомутенко В.П. та ін.] ; за ред. В.Г. Баранової. – Одеса: ВМВ, 2014. – 344 с.

71. Податкова система : [навч. посіб.]. / [Іванишина О. С., Забарна Т. А., Мискіна О. О. та ін.] ; за заг. ред. Андрущенка В. Л.– К. : «Центр учбової літератури», 2018. – 416 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу :

http://culonline.com.ua/Books/Podatkova%20sistema_Andrushenko.pdf.

72. Податковий кодекс України № 2755-VI від 2 груд. 2010 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

73. Податковий менеджмент: адміністрування податків і зборів : навчальний посібник; [за заг. ред. Д.І. Деми] / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/4443/1/Podatkovuy%20menedzhment.pdf>.

74. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» № 237 від 8 жовт. 1999 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>.

75. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» № 290 від 29 листоп. 1999 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.

76. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» № 318 від 31 груд. 1999 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

77. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 22 «Вплив інфляції» № 147 від 28 лют. 2002 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0269-02>.

78. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах» № 137 від 28 трав. 1999 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99>.

79. Постанова «Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей» № 116 від 22 січ. 1996 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/116-96-п>.

80. Правила заявлення та розгляду претензій, затвержені Наказом Міністерства транспорту України № 334 від 28.05.2002 р., зі змінами та

доповненнями [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : [http : // www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).

81. Правила складання актів, затверджені Наказом Міністерства транспорту України № 334 від 28.05.2002 р., зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : [http : // www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).

82. Сокольська Р. Б. Фінансовий аналіз. Частина І. Аналіз фінансової звітності : навч. посібник / Сокольська Р. Б., Зелікман В. Д., Акімова Т. В. – Дніпропетровськ : НМетАУ, 2018. – 92 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://nmetau.edu.ua/file/fin-analiz_lbr_navch-posibnik_rbr_ch-2018.pdf.

83. Сокольська Р. Б. Фінансовий аналіз. Частина ІІ. Спеціальні методи фінансового аналізу : навч. посібник / Сокольська Р. Б., Зелікман В. Д., Акімов Т. В. – Дніпропетровськ : НМетАУ, 2019. – 76 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://nmetau.edu.ua/file/fin-analiz_lbr_navch-posibnik-ch2_rbr_2019.pdf.

84. Сук Л. К. Фінансовий облік : [навч. посіб.] / Л.К. Сук, П.Л. Сук. – 3-тє вид., переробл. і доповн. –К. : Знання, 2019. – 663 с.

85. Сусіденко В. Т. Інформаційні системи і технології в обліку. [текст] навч. посіб. / В. Т. Сусіденко. – К. : «Центр учбової літератури», 2019. – 224 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://culonline.com.ua /Books/inform_system_i_teh_susidenko.pdf.

86. Сухно І. В. Особливості обліку відшкодування за претензіями при участі третіх сторін у господарських відносинах // І. В. Сухно // Матеріали студентської наукової конференції Полтавської державної аграрної академії, 25-26 квітня 2018 р. Том І. – Полтава: РВВ ПДАА, 2018. – С. 378-379.

87. Сухно І. В. Особливості претензійного обліку операцій з неякісної поставки основних засобів // Н. А. Канцедал, Ж. Ю., Сланська, І. В. Сухно / Сучасний менеджмент: проблеми та перспективи розвитку: матеріали 3-ої Всеукраїнської наук.-практ. конф. / упоряд. Боліла С.Ю., Шепель Т.С. – Херсон, ДВНЗ «ХДАУ». - 21.05.2018: тези доповідей. – 2018. – С. 244-246.

88. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський (фінансовий) облік, оподаткування і звітність [Текст] : підручник / Н. М. Ткаченко ; Нац. ун-т харч. технологій. - Вид. 6-те, допов. і переробл. - К. : Алерта, 2013. – 981 с.

89. Труш Ю. Т. Організація обліку. Частина 1. Основи організації обліку: [Навч. посібник]./ Труш Ю. Т., Король Г.О., Потрус Н. П. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2018. – 69. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://nmetau.edu.ua/file/kua_8759.pdf.

90. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навч. посібник / Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. – Полтава : ПДАА, 2019. – 432 с.

91. Фінансовий аналіз : навч. посібник / [Кащена Н. Б., Горошанська О. О., Гаркуша Н. М. та ін.]. – Х. : Харківський держ ун-т харч. та торгівлі, 2020. – 593 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://elib.hduht.edu.ua/jspui/handle/123456789/1866>.

92. Фінансовий аналіз : навч. посібник / [Школьник І. О., Боярко І. М., Дейнека О. В. та ін.] / за заг. ред. І. О. Школьник. – К. : «Центр учбової літератури», 2019. – 368 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://culonline.com.ua/Books/Fin%20analiz%20Shkolnik.pdf>.

93. Фінансовий аналіз : навч. посібник / Лучко М. Р., Жукевич С. М., Фаріон І. І. – Тернопіль : ТНЕУ, 2019. – 304 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/19240/1/Fin%20analiz%20Verstka.pdf>.

94. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : [підручник] / Огійчук М. Ф., Сколотій Л. О., Беленкова М. І. та ін. ; за ред. проф. М. Ф. Огійчука. – 7-ме вид., перероб. і допов. – К. : Алерта, 2019. – 1040 с.

95. Цивільний кодекс України № 435-VI від 16 січ. 2003 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

ДОДАТКИ

Тест внутрішнього контролю дебіторської заборгованості

№ з/п	Зміст запитання	Варіанти відповіді			Примітки
		так	ні	інформація відсутня	
1. Контроль роботи з укладання договорів					
1.1	Чи є в наявності договори на реалізацію продукції (робіт, послуг)?	+			
1.2	Чи ведеться в хронологічному порядку реєстрація договорів на реалізацію продукції (робіт, послуг)?	+			
1.3	Чи беруть участь в укладанні договорів усі зацікавлені служби економічного суб'єкта?		+		
1.4	Чи ведеться контроль виконання договорів?	+			
2. Контроль розподілу функціональних обов'язків персоналу					
2.1	Одержання авансів не залежить від виписки рахунків?	+			
2.2	Виписка рахунків і відвантаження не залежить від роботи з коштами й іншим обліком дебіторської заборгованості?		+		
2.3	Контроль відповідності вимогам замовника не залежить від дебіторської заборгованості, бухгалтерського обліку і роботи з грошовими коштами?		+		
2.4	Ведення аналітичного обліку дебіторської заборгованості не залежить від ведення Головної книги?		+		
2.5	Виписки по банківському рахунку розносить особа, не пов'язана з обліком дебіторської заборгованості?	+			
3. Контроль системи обліку					
3.1	У період відпустки співробітників, в обов'язок яких входить робота з дебіторською заборгованістю, кого призначають виконувати їх обов'язок?				Іншого бухгалтера по розрахункам
3.2	Попередньо пронумеровані документи на відвантаження ведуться з належною перевіркою їх послідовності?	+			
3.3	Недійсні і невикористані рахунки контролюються?		+		
3.4	Для встановлення рахунків використовуються затвердженні преїскуранти?		+		
3.5	Переліки рахунків дебіторів із розбивкою за термінами оплати складаються (і регулярно перевіряються) відповідною особою?	+			
3.6	Чи перевіряються виписані клієнтам		+		Рахунки

№ з/п	Зміст запитання	Варіанти відповіді			Примітки
		так	ні	інформація відсутня	
	рахунки відповідною особою перед відвантаженням?				перевіряються під час їх виписування
3.7	Відвантажені кількості збіраються з кількостями, за якими встановлюються рахунки-фактури?	+			Обов'язково
3.8	Чи класифікується дебіторська заборгованість за термінами оплати?	+			
3.9	Записи в журналі реєстрації рахунків порівнюються з документами на відвантаження?	+			
4. Аналіз актів перевірок різними контролюючими органами					
4.1	Наявність актів перевірок дебіторської заборгованості контролюючими органами: - внутрішніми; - зовнішніми.	+			
4.2	Наявність помилок і фактів обману, виявлених контролюючими органами: - зовнішніми; - внутрішніми.	+			
4.3	Суттєвість помилок і фактів обману, виявлених контролюючими органами: - суттєві; - несуттєві.	+			
4.4	Інші питання, що стосуються дебіторської заборгованості.				

Виконав _____

Перевірив _____

Ознайомився (керівник) _____

Програма аудиту дебіторської заборгованості

Організація, що перевіряється ТОВ «Агрофірма «Авангард»
 Період аудиту 1.01.2019 – 31.12.2019 р.
 Кількість людино-годин 32
 Керівник аудиторської перевірки Ярош А.Ю.
 Запланований ризик середній
 Запланована суттєвість 425 грн.

Перелік аудиторських процедур	Період проведення аудиту	Виконавець	Обсяг перевірки	Назва робочих документів аудитора	Примітки
Ознайомлення зі статутом	6.09	Аудитор Довга О. В.	4 л.-год.	Робочий зошит аудитора	Вивчення статуту
Вивчення Наказу про облікову політику та системи внутрішнього контролю	6.09	Аудитор Довга О. В.	4 л.-год.	Наказ про облікову політику	
Контроль наявності, якості та реєстрації укладених договорів	6.09	Аудитор Довга О. В.	8 л.-год.	Масив господарських договорів	Фактична перевірка
Звірення залишків по розрахунках за даними Головної книги, синтетичного і аналітичного обліку	7.09	Аудитор Довга О. В.	4 л.-год.	Журнал-ордер №11 с.-г., відомість №11.8 с.-г., Головна книга	Фактична та арифметична перевірка
Контроль відповідності й своєчасності складання первинних документів	7.09	Аудитор Довга О. В.	4 л.-год.	Первинні документи: рахунки-фактури, накладні, платіжні доручення тощо	Фактична перевірка
Перевірка безнадійності щодо отримання дебіторської заборгованості	8.09	Аудитор Довга О. В.	4 л.-год.	Договори, виконавчі листи	Фактична перевірка
Перевірка обґрунтованості і своєчасності нарахування та використання резерву сумнівних боїв	8.09	Аудитор Довга О. В.	4 л.-год.	Розрахунки бухгалтерії, реєстри синтетичного та аналітичного обліку	Фактична та арифметична перевірка
Перевірка розрахунків за товарообмінними операціями	8.09	Аудитор Довга О. В.	8 л.-год.	Договори, накладні тощо	Фактична та арифметична перевірка
Перевірка претензійної роботи	9.09	Аудитор Довга О. В.	4 л.-год.	Листи до дебіторів, претензії	
Проведення зустрічних перевірок заборгованості	9.09	Аудитор Довга О. В.	4 л.-год.	Первинні та зведені документи дебіторів	Фактична та арифметична перевірка

Керівник аудиторської фірми _____

АУДИТОРСЬКИЙ ЗВІТ

м. Дніпро

10 вересня 2019 р.

(констатуюча частина)

Перевіркою встановлено, що досліджуваним підприємством при оприбуткуванні протруювача для насіння «Комбат» виявлено порушення договірних умов в частині якості поставлених хімічних засобів, зокрема відсоток вмісту діючої речовини склав при лабораторному аналізі 17,5 %, хоча за даними сертифікатів мав складати 25,5%, внаслідок підтвердження цього факту до постачальника було складено претензію і обчислено згідно загальноприйнятої методики суму санкцій на всю партію – 8750 грн. Претензія була у повному обсязі визнана постачальником та відшкодована підприємству. У податковому обліку одержувача відшкодування операція з отримання претензійних сум відображення не знайшла.

З моменту виникнення факту до моменту проведення аудиту пройшло 2 квартали – податкових періоди для податку на прибуток, недоїмку з якого допустило досліджуване підприємство:

Відомість перевірки податкових наслідків розрахунків за претензіями

Дата, зміст операції	Записи в обліку		Податкові наслідки		Донараховано податку на прибуток, грн.	Фінансові ризики, грн. (за кожен період)
	замо вник	ауди тор	замо вник	ауди тор		25% (виявлення контролюючими органами)
5.05. 2016 Одержано претензійну суму санкцій від ПП «Гама» (виписка банку № 265-П від 05.05.14)	Дт 311 Кт 374	Дт 311 Кт 374	-	+ПД 8750	218,75	546,88

На основі викладеного вище підприємству пропонується донарахувати податковий дохід за вказаною операцією в сумі 218,75 грн.

Аудитор

Довга О. В.

(Сертифікат серії А № 000625 виданий рішенням АПУ № 44 від 29.02.1999 р., та Свідоцтво про внесення до реєстру Аудиторів, які можуть проводити аудиторські перевірки фінансових установ серія А № 002130 від 15.02.2015 року, продовжені та чинні до 28 лютого 2025 року)